
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Pérez Moreno, Jèssica; Malagarriga i Rovira, M. Teresa, tut. Avaluació de set materials representatius del programa didàctic aplicat a les Escoles Bressol Municipals de Mataró dins del projecte de formació del professorat 2006. 2008.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/45750>

under the terms of the license

**Avaluació de set materials representatius del
programa didàctic aplicat a les Escoles Bressol
Municipals de Mataró dins del projecte de formació
del professorat 2006 / 07.**

Treball de Recerca
Curs de Doctorat en Didàctica de la Música curs 2006 – 2008

Jèssica Pérez Moreno

Tutora de la recerca: Dra. Teresa Malagarriga i Rovira
UAB, Bellaterra, juny de 2008

“Si dibuixes observes, si observes coneixes, si coneixes
estimes, i si estimes acabes protegint allò que dibuixes”
Sabater Pi

Sumari

Introducció	5
MARC TEÒRIC	7
1. L'educació musical a l'escola bressol	7
2. El projecte “ La música a les EBM de Mataró”	19
MARC METODOLÒGIC	33
3. Disseny de la recerca	34
4. Resultats	46
5. Conclusions i propostes de futur	64
Bibliografia	68
Annexos	71
Índex de taules i gràfiques	76
Índex general	77

Introducció

A finals d'abril de 2006 el grup de treball *Remis 0 – 3*, coordinat per Teresa Malagarriga i del que formo part des del 2005, va rebre l'encàrrec d'un ajuntament de portar endavant un programa de formació de mestres d'educació infantil sobre la música a 0 -3 anys.

El curs següent, 2006 – 07, s'inicia un assessorament un tant especial a les Escoles Bressol Municipals (EBM) de Mataró. Especial perquè no es limita a les 15 o 20 hores de formació que acostumen a durar aquest tipus de projectes – hores que, en aquest cas, es porten a terme en tres sessions de dissabte al matí amb tot el col·lectiu-. El programa té com a objectiu acostar la música a la vida quotidiana de les escoles bressol. Per tal de facilitar l'objectiu i viure'l més de prop, cada setmana una de les escoles rep la visita d'una especialista de música que passa el matí al centre desenvolupant diferents tasques relacionades, la més important de les quals és la realització de sessions de música amb els infants. A més a més, cada escola tria a un representant que es reuneix mensualment amb la resta de representats dels altres centres i amb l'especialista que va a les escoles propiciant l'intercanvi d'experiències i l'aprofundiment en alguns dels aspectes de la vida musical dels nens a l'escola.

Al llarg de tot aquest curs he estat jo la persona que ha realitzat la feina com a especialista de música en aquesta xarxa d'EBM. Ja havia treballat durant quatre anys en una escola bressol desenvolupant aquesta tasca, però la implicació en aquest projecte m'ha permès conèixer més profundament aquesta etapa educativa ja que ha suposat un repte constant aconseguir que la meua estada a l'escola fos el màxim de familiar sobretot per als nens i nens. De retruc, en un sol curs escolar, he pogut vivenciar set contextos d'escola diferents i observar quin paper li atorgaven a l'educació musical dels infants cadascun dels equips de mestres, i amb quina motivació i intensitat aplicaven la proposta.

S'ha volgut aprofitar la profunditat en el coneixement de l'experiència i l'interès de la mateixa per fer-ne una recerca que es concreta al llarg d'aquest treball amb la doble intenció de valorar l'assistència a la formació tenint en compte tots els seus espais i identificar i valorar l'aspecte més significatiu de la mateixa havent observat que, al tenir un material, les mestres s'han sentit segures i han començat a fer música amb els seus grups d'infants.

El format a seguir per al desenvolupament escrit de la investigació no ha estat gens fàcil atesa la gran relació entre el marc teòric de la recerca i la descripció del projecte. Gràcies al feed-back que s'ha donat durant la contínua revisió del marc teòric s'han pogut relacionar conceptes que han nascut de la pràctica, com és el cas de la relació dels objectius dels materials amb els ítems a valorar de l'instrument de recollida de dades.

L'estructura del treball consistirà primer en l'explicitació d'un marc teòric en el que s'exposaran les idees i línies de pensament adoptades. Seguidament, una breu però completa explicació del projecte ajudarà a situar al lector i a entendre la magnitud de l'experiència. Finalment, de la mà del marc metodològic, en el que s'explicarà el disseny de la recerca, s'arribarà a uns resultats i a les seves corresponents conclusions.

Actualment, el projecte “La música a les Escoles Bressol Municipals de Mataró” està en el segon any d'aplicació i s'està començant a esbossar el que serà el tercer any (i la possible clausura) encaminant-lo cap a una recerca més sistemàtica, aplicada únicament sobre un dels centres, que possiblement esdevindrà la meua tesi doctoral.

Agraeixo moltíssim a les educadores de les EBM de Mataró el que, gràcies al seu interès i a la gran il·lusió dipositada, aquell projecte embrionari que se'ns va presentar d'una banda hagi pogut esdevenir una experiència enriquidora per a tots aquells que hi hem format part – i encara en formem –: integrants del grup *Remis 0 – 3* de la UAB i cadascuna de les 86 educadores que avui dia formen el col·lectiu de les EBM de Mataró i, d'altra banda, hagi propiciat la present recerca. I com no incloure en aquest fragment el meu més sincer agraïment a la Teresa Malagarriga, que amb la seva paciència i saber, proporcionant-me coixí en tot moment, m'ha endinsat en el terreny de la recerca.

MARC TEÒRIC

---

1. L'educació musical a l'escola bressol

1.1. Ensenyar i aprendre en un context compartit

1.1.1. L'escola bressol

L'escola bressol és una institució educativa que escolaritza a nens i nenes d'entre 0 i 3 anys. La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig d'educació, reforça el caràcter educatiu d'aquesta etapa i la seva incorporació al sistema educatiu. L'assistència a l'escola és de caràcter voluntari per part de les famílies. Observant les següents taules (Síndic de Greuges de Catalunya, 2007), es pot veure en xifres reals el percentatge d'infants escolaritzats en funció de la seva edat a Catalunya.

0-2 anys	2004 - 05	2005 - 06	3 anys	2004 - 05	2005 - 06
Catalunya	29,8 %	31%	Catalunya	95,7%	96,3%

Taula 1. Taxes d'escolarització a Catalunya. (Síndic de Greuges)

En el document Orientacions per a les Llars d'Infants (1994, 5), la Generalitat de Catalunya determina les funcions de l'escola bressol i defineix tres àrees per al Currículum d'aquesta etapa educativa.

Funcions:

1. Servei a les famílies que consideren que és important per al desenvolupament del seu infant o bé per a les famílies que no poden cuidar i educar els seus fills o filles durant tot el dia perquè treballen.
2. Ha de ser un context de desenvolupament de forma que, mitjançant el que en ella es fa, els infants siguin més capaços, tant en el sentit de coneixements i habilitats pròpies de l'espècie humana, com el de la incorporació d'un tipus d'actituds, normes i valors fonamentals en el respecte i la promoció dels éssers humans.
3. Ha de contemplar-se com una forma de recolzament a la tasca educativa de les famílies.

Tres àrees del Currículum:

1. *Descoberta d'un mateix.* Es troben els continguts que fan referència al coneixement de la persona: característiques físiques i personals, control del propi cos, coneixement de les pròpies possibilitats i limitacions, així com les primeres nocions d'identitat.
2. *Descoberta de l'entorn natural i social.* Apareixen els continguts que fan referència als elements, espais, condicions, situacions i relacions que formen part del context de l'infant i que coincideixen en el seu desenvolupament.
3. *Intercomunicació i llenguatges.* Estan emmarcats els continguts que fan referència als medis i instruments de comunicació que l'infant té a l'abast i que el permeten comunicar-se amb l'entorn: el llenguatge verbal, el llenguatge musical, el llenguatge plàstic i el llenguatge matemàtic. Es voldria fer notar l'absència en el document original del llenguatge corporal. Des del nostre plantejament és un dels llenguatges més importants d'acostament i comunicació en aquests primers anys de vida.

1.1.2. Algunes aproximacions a la realitat educativa

Amb la finalitat de portar a la pràctica tots aquests aprenentatges ens situem en la corrent socioconstructivista de l'educació, amb Vigotsky al capdavant, implicant a l'infant com a subjecte actiu del seu propi aprenentatge. Es tracta de provocar accions que l'individu inexpert intenti resoldre per ell mateix essent el paper de l'expert el d'acompanyar, guiar, proporcionar ajuda i facilitar la realització de les mateixes.

Al llarg de la història nombrosos autors han defensat la importància que té la tasca d'aquest adult expert en el camp de l'educació. “Aquests quatre autors clàssics, Plató, Aristòtil, St. Agustí i St. Tomàs, malgrat les seves diferències, coincideixen en el fet que l'educació requereix de la intervenció activa de l'educand, sense descartar la feina de l'educador, no com a determinant de la formació sinó com a fonamental ajuda a la mateixa”. (Jover, 1991,136). El mateix Jover opina que es fa imprescindible la figura de l'educador sent feina seva ajudar a l'educand a integrar diferents informacions parcials en concepcions més amples que li permetin fer-se una idea de conjunt i comprendre els fenòmens que es troben al seu voltant.

El tipus d'intervenció de l'adult ha d'anar adreçada a propiciar el desenvolupament de l'ampli espectre de capacitats i a desvetllar conductes progressivament autònomes que es donen en cada infant de 0 – 3 anys, tenint en compte que en aquestes edats s'inicien gran part de les descobertes bàsiques per al seu desenvolupament integral. De fet, la teoria de Vigotsky (Vigotsky, 1979) està construïda sobre la premissa de que no es pot entendre el desenvolupament individual sense fer referència al medi social, tant institucional com interpersonal en el que el nen està immers.

Considerem l'aprenentatge com un procés de construcció personal que l'infant realitza en el que és fonamental la intervenció dels adults que l'envolten – pares i

educadors – que l’ajuden, el recolzen i l’estimulen a ser actiu i autònom. Com proposa el document de la Generalitat de Catalunya (1994), s’han de possibilitar aprenentatges expressos referits a formes d’actuar que permetin als nens i nenes arribar correctament i fàcilment als objectius proposats i seguir aprenent.

Des del document Orientatiu per a les Llars d’infants de la Generalitat de Catalunya també es defensa aquest posicionament:

Els principis que han d’informar la intervenció educativa han de respondre a la concepció constructivista i a la idea d’aprenentatge significatiu, segons els quals l’infant aprèn a partir de la pròpia elaboració, comptant amb el propi bagatge. Aquest procés de construcció personal no el realitza en solitari, sinó en interacció amb els altres. (Generalitat de Catalunya, 1994, 12)

Perquè un aprenentatge sigui significatiu, cal que aquest tingui sentit per a l’infant, que connecti amb els seus interessos i que li permeti incorporar habilitats a partir de les quals pugui abordar la resolució d’una tasca que ell mateix s’ha proposat. (Generalitat de Catalunya, 1994, 13)

Pensem que l’educació musical en aquesta etapa educativa ha de basar-se, com s’ha dit anteriorment, en els principis socioconstructivistes i en l’aprenentatge significatiu defensat per Bruner tot i que entrarem més a fons en aspectes d’educació musical en el proper apartat.

1.1.3. Consideracions per a l’enfocament d’activitats musicals

Des del nostre posicionament metodològic, la creació d’un ambient d’escolta és un dels principals recursos del mestre. Caldrà prendre decisions sobre els espais on desenvolupar l’activitat i els materials a fer servir per tal que aquests elements facilitin l’acció i provoquin relació i intercanvi entre els protagonistes de l’escola bressol. Se’ns fa imprescindible, d’altra banda, propiciar activitats que captin l’atenció i la mantinguin. Estem d’acord amb Hernandez Ruiz (1985) quan afirma que sense l’atenció dels alumnes no hi ha possibilitat de realitzar una activitat educativa profitosa. “L’atenció és una actitud de concentració que aclareix, sosté i fixa la nostra activitat mental”, (Navarro 1994).

La motivació també és un concepte clau a l’hora de facilitar i propiciar l’adquisició dels aprenentatges. Es tracta d’un procés complex al que hi ha dedicada una branca de la psicologia. El projecte que es presenta en el proper capítol ha propiciat l’observació de diferents contextos i situacions en els que es proposa activitat musical amb els infants. Recolzant-nos en el concepte de motivació proposat per Kleinginna i Kleinginna (a Limonero, 2003) hem comprovat com les educadores s’han sentit prou estimulades per triar uns materials vers altres persistint en la seva utilització fins assolir els objectius concrets de l’activitat.

Partint d'aquestes dues premisses que considerem tan importants per al desenvolupament d'activitats musicals a l'etapa infantil (creació d'un ambient i captar l'atenció, i la motivació), tant des de la perspectiva del mestre com des de la dels nens i nenes, veiem com els continguts de procediments i d'actituds són els que agrupen la major part dels aprenentatges que es realitzen en aquest cicle. Això és degut a que aquests es refereixen sobretot al desenvolupament d'habilitats, estratègies, tècniques i actituds que els permeten interactuar i comunicar-se amb el món que els envolta. La Generalitat de Catalunya (1994), recolza aquesta idea.

D'aquesta manera, es creu necessari que la programació d'activitats a l'aula, és a dir, que l'explicitació de les intervencions educatives, es realitzi tenint en compte els conceptes que s'han anat exposant per garantir el bon funcionament de les activitats i l'èxit i la qualitat dels aprenentatges.

Creiem, com García (1994), que és necessari que cada equip docent d'educació infantil assumeixi la responsabilitat d'elaborar unitats reals, vives i pràctiques, tenint en compte el centre i els nens i nenes que tenen a les seves aules. Caldrà donar a les unitats didàctiques una perspectiva globalitzadora, plantejant activitats que siguin verdaderament significatives, interessants i motivadores, fent participar plenament als infants en el desenvolupament de la vida de l'aula.

1.2. El llenguatge musical com a mode comunicatiu

La música és l'art de combinar els sons. Els sons es perceben a través de l'oïda - un dels primers sentits que desenvolupa l'infant- i provoquen sensacions diverses que, molt especialment en els primers anys de vida, esdevenen un important mitjà de comunicació amb el món exterior (Malagarriga 2002a).

Pensem que l'educació musical durant les primeres edats ha de protagonitzar la vida quotidiana dels infants i dels adults que els envolten. Atès que la manera de comunicar-se dels més petits es vehicula a través del so, hem de propiciar situacions en les que es pugui desenvolupar. Per tant, els adults que acompanyen als infants tenen en el so i la música uns dels principals mitjans per a compartir vivències, expressar emocions i experimentar el gaudi. El cant, la dansa, l'audició i el joc sonor faciliten que adults i infants conflueixin en un conjunt d'activitats en les que la dimensió lúdica i expressiva hi tenen una gran presència; i conviden a implicar-s'hi a través de la pròpia participació.

Per nosaltres, fer música a 0 - 3 vol dir fer-la-hi present per mitjà del cant, la dansa, l'audició d'obres musicals, el joc sonor i la pròpia creació de sons. (Malagarriga, 2002a). Vol dir afavorir que infants i adults se sentin seduïts per ella i s'impliquin en activitats conjuntes en les que el món sonor sigui el protagonista.

Considerant la interacció com la defineix Medina (1988), "acció d'influència i reciprocitat que s'estableix entre dos o més individus en un entorn definit"; "força

cohesionadora que fa eficient el procés d'ensenyament – aprenentatge i serveix a l'alumne per adquirir una formació intel·lectual i actitudinal”, la interacció pren màxim protagonisme en les activitats de música que proposem. La manera de propiciar aquesta interacció és partint d'activitats musicals on l'intercanvi adult - infant es faci molt evident i evolucioni cap a una interacció entre iguals, d'infant a infant, sent una font més de comunicació a l'aula. Per exemple, en el cas de la dita instrumentada “Lluna lluneta¹”, primer l'adult mostra, en un següent pas ajuda als nens a interpretar-la i, finalment, els infants són capaços de provocar entre ells aquesta acció i executar-la.

Seguint la línia metodològica iniciada en la tesi de la doctora T. Malagarriga (2002a) *Anàlisi i validació d'una proposta didàctica d'educació musical per a nens de cinc anys*, dividirem en tres els grans blocs de continguts de l'àrea d'educació musical a l'etapa infantil delimitant el bloc de cançons, el d'audicions i el de creacions (veure 2.5. Continguts del projecte).

Hi ha diversos autors que han fet recerques en cadascun d'aquests blocs. Pel que fa a la cançó, una de les recerques més recents està emmarcada en el projecte *InCanto*, dirigit per J. Tafuri (Tafuri, 2006). És un estudi longitudinal de sis anys de durada basat en la hipòtesi que tots els nens poden aprendre a cantar correctament (entonant) segons el sistema musical de la seva cultura, amb la condició que estiguin en un entorn en el que es canti i es donin una sèrie de condicions que descriu més detalladament en el document. La població per a la recerca assisteix als cursets de pre-part organitzats per l'estructura sanitària de les ciutats de Bolonia i Imola, concretant la mostra en les embarassades entre el sisè i el setè mes de gestació. Es van fer grups de vuit a deu dones que van reunir-se setmanalment durant una hora al llarg de deu setmanes amb la investigadora per fer activitats musicals. Després d'un mes del naixement tornarien a trobar-se amb les famílies. Pel bon funcionament de la recerca era imprescindible que a casa es continués amb les activitats proposades en les trobades amb la investigadora. Gràcies a aquest estudi coneixem nombrosos aspectes sobre el cant infantil, des del desenvolupament dels primers jocs sonors fins als denominadors comuns de l'inici del cant

En el camp de la creació sonora s'han fet diverses investigacions en diferents camps temàtics: composicions de grup, representació gràfica – Malagarriga (2002a) *Anàlisi i validació d'una proposta didàctica d'educació musical per a nens de cinc anys* –, l'exploració lliure del so - Young (2000a) *Children's Spontaneous Music – making in Nursery Settings Young* -. Volem referir especialment l'estudi presentat per Susan Young i Julia Gillen (2000b), - en el que es proposen observar quin tipus d'accions sonores es produeixen de manera espontània en cada infant, i entre ells -, ja que l'estudi aquestes accions lliures ens ajuda en el plantejament de propostes didàctiques. Exploren els intercanvis que es produeixen tant en la producció de sons com en les converses telefòniques infantils. Ho porten a la pràctica en dues etapes. Primer cadascuna entra d'observadora a una aula d'una escola bressol concreta proporcionant el material per a la recerca. Young facilita xil·lòfons mentre que

---

¹ Malagarriga, T. (2002). *Dites i cançons instrumentades per als més petits*. Berga: Amalgama edicions.

Gillen omple l'aula de diferents tipus de telèfons. Després d'aquest període inicial, i partint de les accions dels infants, proposen maneres de compartir les intervencions dels nens i nenes amb l'adult (les investigadores) i entre ells.

Pel que fa referència al bloc de les obres musicals, no s'ha trobat bibliografia al respecte dels darrers 15 anys i corresponent amb l'etapa educativa que ens ocupa.

Per la seva banda, Kenney (1989) proposa fer present la música a les aules de l'escola bressol mitjançant un enfocament per ambients. Es tracta d'un posicionament que pretén integrar la música a la quotidianitat dels infants integrant-la físicament a l'escola, creant tres espais diferenciats a l'aula. L'espai de cantar consisteix en una cadira ben còmode i atractiva centre de l'activitat: qui canta seu aquí. Al voltant, prestatgeries amb puzles de cançons i imatges i objectes representatius d'aquestes. A l'ambient d'escoltar no hi pot faltar un aparell de música i discos per tal que els infants puguin posar música quan ho desitgin. També un faristol amb partitures i una batuta per jugar a directors, entre altres elements. El tercer espai, i darrer que contempla, és el de tocar instruments. Disposa de diferents recursos per integrar la manipulació del so a l'aula. Coincidim en ella en la concepció d'aquestes tres grans àrees d'experimentació de la música a l'etapa infantil: cantar, escoltar i crear.

1.2.1. Els elements musicals

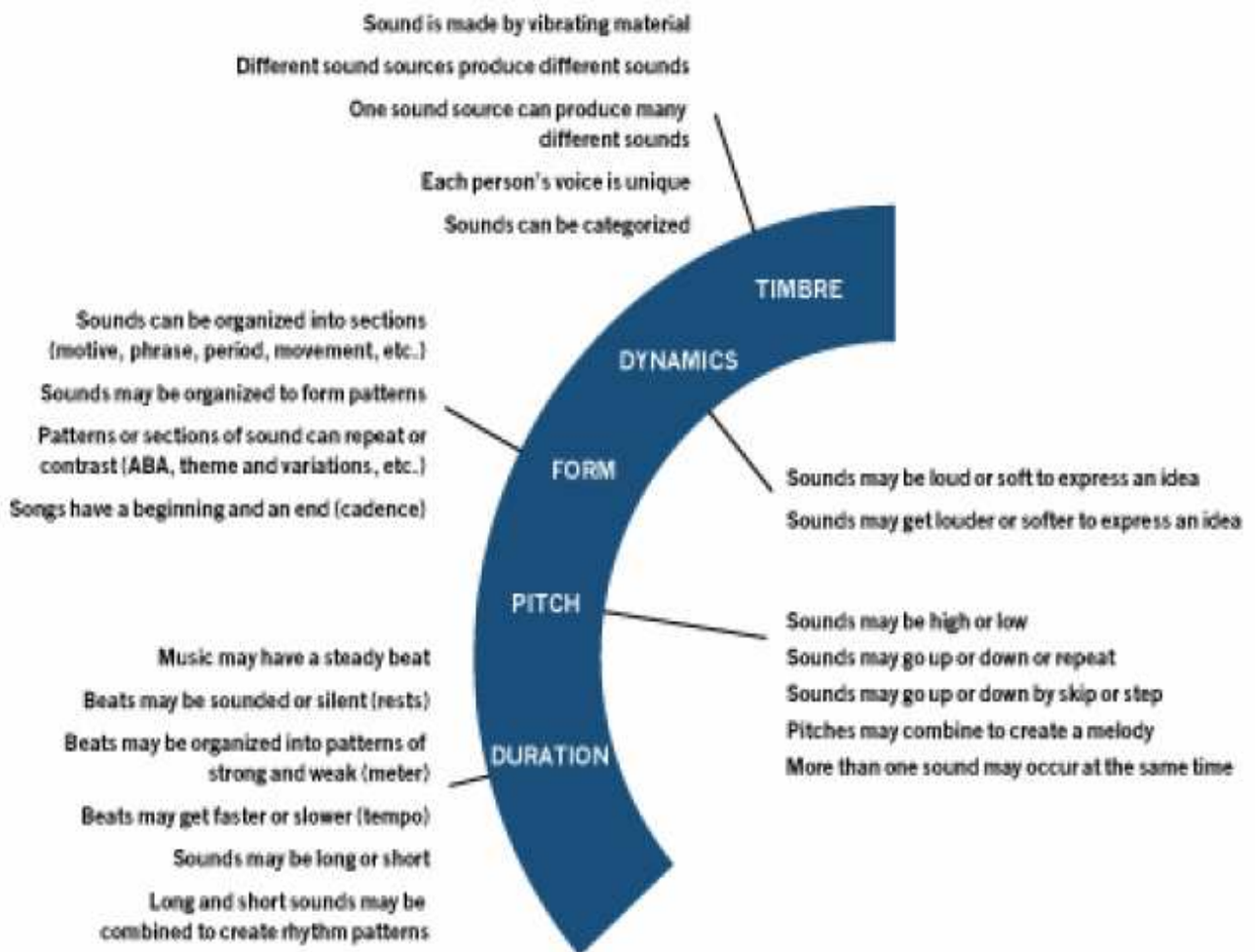
És evident que l'activitat musical a l'aula ha de propiciar aprenentatges. Per nosaltres aquests aprenentatges es corresponen amb les competències a assolir en acabar el tercer any d'escola bressol, i variaran àmpliament, entre altres causes, degut al diferent ritme evolutiu de cada infant. Considerem que els objectius principals de l'educació musical a 0 - 3 s'han de fonamentar en propiciar experiències en les que l'alumne es trobi implicat en situació de cantar, d'escoltar, de dansar, i de fer sonar diferents tipus d'objectes i instruments musicals representatius que estiguin al seu abast gaudint i vivenciant al màxim la música.

Volem referir de forma molt específica els elements musicals ja que són un dels aspectes presents al llarg de l'estudi que ens ocupa. D'una banda, pensem que els elements musicals són bàsics per apropar la música als infants. L'estructura, els plans sonors, i les qualitats del so són, des de la nostra perspectiva, les eines de les que disposem per apropar la música d'una manera conceptual als nens i nenes (veure taula 6). És important que tot i saber que podem mostrar la música en aquestes parcel·les tan petites ho fem sempre des d'una dimensió musical, per exemple, partint d'una melodia per tal d'expressar la intensitat o partint del ritme per marcar canvis d'altura.

En aquest sentit, la Generalitat de Catalunya (1994) adverteix de que és necessari tenir en compte que l'infant capta la realitat de forma global i no de forma analítica. El seu coneixement i la seva percepció són globals i serveix de poc presentar els aprenentatges com un seguit d'aspectes separats, sense relació ni continuïtat entre sí.

D'altra banda, es fa necessari que els adults tinguin uns mínims coneixements musicals per propiciar situacions d'ensenyament – aprenentatge de qualitat i en funció de matèria directament musical i conèixer el lèxic de l'àrea per poder posar paraules a les accions i interpretacions dels petits. Els elements musicals ajuden a ordenar el pensament dels diferents actors de la situació educativa. Per tal de portar-ho a l'aula s'han dissenyat unes activitats que tenen com a finalitat mostrar l'element musical que destaca d'un suport musical triat (veure 2.5.1. Descripció dels materials).

BASIC IDEAS ABOUT MUSIC ELEMENTS

Taula 2. Idees bàsiques sobre elements musicals de Susan Kenney (2003).

Hi ha diversos autors que han expressat el seu pensament sobre els elements musicals i els han definit. Ens ha interessat mostrar l'esquema que proposa Susan

Kenney (2003) ja que se centra en el context d'educació infantil. Defineix 5 elements bàsics, timbre, dinàmica, forma, altura i durada, a partir dels quals es pot parlar de música. A més determina quins aspectes musicals estarien dintre de cada gran concepte.

1.2.2. La multimodalitat

La quotidianitat de l'escola bressol porta a la utilització de diferents llenguatges que vehiculen la comunicació especialment durant aquestes primeres edats. Tenint en compte que a l'etapa 0 – 3 el llenguatge verbal encara no està prou desenvolupat com per a ser el mitjà d'interacció principal amb i entre els infants, es proposa l'enfocament multimodal de la comunicació a l'aula.

La multimodalitat consisteix en fer servir alhora tots els llenguatges que estiguin a la nostra disposició per tal d'enriquir i generar aprenentatges des de totes les perspectives possibles i fent servir diferents canals d'entrada. Com pensa Piazza (2007), “les connexions entre els diferents llenguatges són la base per a l'aprenentatge i la comprensió. L'habilitat dels nens per comunicar-se de diverses maneres i aprendre a partir de l'experiència i de la interacció social és important per al seu desenvolupament”. Gardner (1994) adverteix que durant el segon any de vida els infants comencen a utilitzar i a dominar la majoria dels sistemes simbòlics disponibles a la seva cultura (paraules, imatges, gestos, pautes musicals...)

En el camp de l'educació de les ciències ja fa uns anys que investiguen sobre la importància d'altres llenguatges com el gest o el suport visual en el procés d'ensenyament – aprenentatge. Hi ha nombroses recerques al respecte (Franks, Jewitt, 2000, Jewitt, Kress, Ogbon, Tsatsarelis, 2001). Márquez, et altres, (2003) es plantegen la comunicació multimodal a la classe de ciències, concretament en la idea de cicle de l'aigua determinant quins llenguatges participen en l'acció i quines relacions s'estableixen entre ells.

Com exposàvem anteriorment, la comprensió i, sobretot l'ús de les paraules, no arriben a ser dominats pels nens i nenes de l'escola bressol pel que fa a expressar tot allò que són capaços de percebre i transmetre de la música. Si ens referim a aspectes tals com l'estructura musical, o la intensitat, ens adonarem que, mitjançant altres llenguatges, els infants són capaços d'expressar-los. Ens agrada la idea exposada per Bassols (2003) de referir que les propostes pedagògiques relacionades amb els diferents llenguatges (corporal, plàstic, musical, etc) propicien una educació més propera a l'infant, que esdevé més connectada amb la realitat perquè parteix de l'expressió de les seves inquietuds, necessitats, interessos...

Proposem rellegir la tercera àrea del Currículum i posicionar-nos a favor de la utilització dels diferents llenguatges (verbal, musical, plàstic i/o visual, matemàtic i corporal) per tal de garantir i potenciar la comunicació a l'aula. Molts autors han denominat modes comunicatius a aquestes maneres possibles de propiciar la

comunicació. Ruiter i altres (2003) els defineixen com diferents canals que es complementen a partir dels quals la gent es comunica. Per a Lemke (1998), cadascun dels modes pot ser considerat un canal de comunicació que proporciona informació (algunes vegades equivalent, altres complementària, que pot ser repetida o contradictòria, ...) i és la interacció entre els diferents modes comunicatius el que fa possible la construcció de significats. La relació entre els modes pot ser de cooperació, quan els modes comunicatius que contribueixen a donar significat a un mateix tipus de procés realitzen les mateixes funcions, i d'especialització, quan els modes realitzen funcions diferents (Márquez, 2003, 378)

Motos (2003) defensa una altra perspectiva d'organització dels llenguatges. Ell creu que per expressar una realitat es fan servir tres models bàsics de llenguatges; el icònic – basat en el llenguatge plàstic –, l'analògic – basat en el plàstic i el corporal i el gràfic – que utilitza el llenguatge verbal i el matemàtic-. El llenguatge musical no queda classificat dins d'aquests models. En el seu discurs, però, exposa que la teoria de l'expressió reconeix sis formes bàsiques o multi-llenguatges (lingüística oral, escrita, numèrica, plàstica, rítmico-musical i corporal). Diu que és una altra forma d'entendre les intel·ligències múltiples de Gardner.

1.2.3. Els materials

Els materials que es proposen (veure 2.5.1. Descripció de materials) són eines que faciliten la concepció multimodal de l'aprenentatge per, en aquest cas, realitzar activitats musicals a l'educació infantil.

Anomenem materials a determinats recursos tangibles que ens faciliten l'activitat musical a les aules. Cada material té com a punt de partida una activitat musical concreta – situada dins d'un dels blocs de continguts que proposa Malagarriga (2002a) en la seva tesi doctoral (cançó, audició i/o creació)-.

Des del nostre punt de vista, els materials han estat una eina central del projecte que més endavant es presentarà ja que ha comportat innovació didàctica, ha permès l'experimentació directa de la música a adults i infants i ha propiciat l'inici d'aquesta recerca.

S'han establert tres grans objectius relacionats amb l'ús dels materials per fer música a l'escola bressol, (Malagarriga i Pérez, 2008):

1. Facilitar la comunicació educador/a – infants, així com la interacció mútua
2. Expressar la música i transmetre-la posant de manifest els elements musicals
3. Propiciar la reflexió de l'educador davant les estratègies a seguir per optimitzar el procés d'ensenyament – aprenentatge.

A la vegada s'ha volgut, en un procés de feed-back, relacionar cadascun dels objectius amb els ítems de valoració proposats al qüestionari. Aquesta classificació serà molt útil de cara a la concreció de les conclusions.

Objectiu materials	Enunciat de l'ítem a valorar
1	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - Implicar els infants en l'activitat - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Veure l'interès dels infants per l'activitat
2	<ul style="list-style-type: none"> - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Ordenar el pensament musical
3	<ul style="list-style-type: none"> - Observar com van adquirint aprenentatges - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Graduar la progressió de la proposta

Taula 3. Relació dels objectius dels materials amb els ítems del qüestionari

És interessant destacar l'apunt que fan sobre els materials a l'escola bressol des de les Orientacions per a Llars d'infants (Generalitat de Catalunya, 1994, 34):

Cal recordar que els materials no visualitzats (guardats dins de capses o cistelles opaques) són menys tinguts en compte ja que els infants difícilment se senten motivats per aquell material que no visualitzen. A més d'estar a l'abast, els materials han de ser resistents, variats i bonics, han d'estar nets i cuidats, ben ordenats i classificats per tal que a més d'afavorir l'activitat autònoma de l'infant afavoreixin el gust per l'ordre i un cert sentit estètic.

La manera com concebem la construcció de significats a l'aula és multimodal; un material (mode plàstic) acompanya una determinada activitat musical (mode musical) que generalment porta associada una resposta gestual (mode corporal) i, fàcilment porta implícit un component matemàtic (a l'hora sobretot de mostrar estructures).

1.3. Innovació i recerca en la formació musical dels educadors

Pensem que per a que es doni una formació de mestres de qualitat és necessari que innovació i recerca siguin dos conceptes inseparables de la pròpia formació. Per aquest motiu, per al disseny del projecte que es presentarà en el següent capítol, s'han seguit les orientacions donades pel Pla de formació del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (2006) per als programes de formació permanent del professorat en els que es fa confluïr la innovació, la formació i la recerca en el plantejament dels objectius. Cadascun d'aquests tres conceptes és el vèrtex d'un triangle, d'un procés que només serà òptim si s'integren en ell tots aquests aspectes.

La innovació és imprescindible com a senyal vital del sistema educatiu, com a símptoma d'adaptabilitat a una època i a una societat. Com apunten en el document *Innovación Educativa / Investigación – acción* (Generalitat Valenciana, 2006) la innovació educativa implica accions vinculades amb actituds i processos d'investigació per a la solució de problemes que comporten un canvi en la pràctica educativa. Aquest és el cas del projecte que es presenta, on la innovació educativa impulsa a la investigació per produir coneixements en el marc d'experiències concretes d'acció. Per tal d'aconseguir innovació, a més de l'aportació de novetats que produeixen millores, és necessària una bona planificació i tenir una intencionalitat clara. S'ha de preveure perquè és necessari un temps d'intervenció i assoliment.

La formació és necessària per millorar la pràctica educativa, per reflexionar sobre ella i com a espai de difusió per a la innovació. Segons (Generalitat de Catalunya, 1994) :

la formació permanent del professorat és un recurs o mitjà per implementar qualsevol canvi en l'educació que afecti el professorat: no hi pot haver canvi, transformació, millora, novetat o reforma que afecti l'educació sense comptar amb la necessitat que s'inclogui i es tingui en compte el professorat que l'haurà de dur a terme.

La formació en educació musical que es proposa en el projecte respon als nous models de formació proposats pel Departament d'ensenyament de la Generalitat dins del seu Pla de formació 2005 – 2010, on es demana una metodologia que suposi un major intercanvi d'experiències entre formador i ensenyants de manera que es puguin compartir i construir coneixements tant des de la reflexió com des de la pràctica. La manera de portar-ho a terme serà, com es veurà, organitzant diferents espais de formació garantint que hi hagi un espai de trobada per a la reflexió i l'intercanvi.

Para los docentes la experiencia es la fuente principal de su competencia profesional. Los conocimientos teóricos y la formación recibida adquieren para ellos sentido en el contraste con la práctica. (Ruiz – Bikandi i Camps, 2007, 106)

La recerca, per la seva banda, és el procediment que posa en funcionament l'engranatge: recull i completa els aspectes anteriors, observant diferents situacions de la vida escolar en un sentit més ample, plantejant mesures de millora i estudiant com es porta a terme l'aplicació de les mateixes (Generalitat de Catalunya, 1994)

Per tant, mitjançant la recerca es posen en marxa mecanismes que produeixen innovació. És molt important que aquestes millores es difonguin, ja sigui mitjançant la producció de textos o en forma de curs o seminari directament als mestres per tal de garantir que s'avança juntament en la construcció de coneixements.

La recerca que aquí es planteja vol ser, d'alguna manera, una avaluació de la formació, tal i com el Pla de formació planteja que s'ha de procedir una vegada finalitzada una etapa de la formació. Es tracta de valorar quins canvis reals provoca la formació en la realització d'activitats a l'aula i en aspectes de l'organització de l'àrea al centre.

Segons aquest mateix document de la Generalitat, és a les institucions universitàries a les que s'assigna el paper de vetllar per la qualitat dels formadors i de donar suport a les innovacions i a la recerca educativa. Un exemple d'actuació en la formació del professorat des de la universitat és la tesi doctoral de la Dra. Raquel Font i Lladó: *La formació permanent del professorat d'educació física de primària i l'educació en valors. Un estudi de casos*. Universitat de Barcelona, 2007.

2. El projecte: “La música a les EBM de Mataró”

El marc teòric presentat té una concessió didàctica ja que està directament relacionat amb el projecte: “La música a les EBM de Mataró”, programa de formació de professorat que s’aplica a les Escoles Bressol Municipals (EBM) de la ciutat de Mataró des del curs 2006 - 2007². Aquest projecte, en el qual, com s’ha vist, la investigadora hi està implicada, ha estat el brou de cultiu de la recerca i, alhora, ha esdevingut en si mateix matèria de recerca. Per tal de comprendre la magnitud i l’abast del projecte, s’exposen a continuació els punts claus posant de relleu els aspectes que més influeixen en la investigació.

2.1 Antecedents

El projecte es porta a terme gràcies a la confluència entre dues institucions: el *Departament de Didàctica de l’Expressió Musical, Plàstica i Corporal* de la Universitat Autònoma de Barcelona i l’*Institut Municipal d’Educació* de l’Ajuntament de Mataró. De l’interès d’ambdues institucions per propiciar que els ambients en que es desenvolupa la vida dels infants de les primeres edats sigui ric en comunicació i vivències, sorgeix la idea d’organitzar un programa de formació de professorat que propiciï que la música i el món sonor esdevinguin un llenguatge d’expressió amb el que adults i infants trobin el seu propi espai de vivència i gaudi. Es signa un conveni entre les esmentades institucions al setembre de 2006 per portar-lo a la pràctica.

2.2. Context

2.2.1. Grup de treball *Remis 0 – 3*.

El grup de treball de la Universitat Autònoma de Barcelona *Remis (Recerca en Educació Musical – Interacció Social)* en la seva branca dedicada a l’educació Infantil (*Remis 0–3*) està format per un grup mixte de quatre professionals de l’educació musical a les primeres edats. El formen Laura Ballber, mestra de música i psicopedagoga, Clara Roca, mestra de l’EBM El tren de Fort Pienc de Barcelona, Jèssica Pérez, estudiant de doctorat (investigadora de recerca que es presenta) i la coordinadora del grup, Teresa Malagarriga, professora titular del *Departament de Didàctica de l’Expressió Musical, Plàstica i Corporal* de la UAB i directora de la recerca. El grup realitza trobades periòdiques a les que reflexiona sobre l’educació musical a les primeres edats a partir de la pràctica i a partir de lectures. Conjuntament, s’elaboren propostes i materials pensant concretament en l’edat dels nens i nenes a les que s’adrecen i en el context en el que s’han d’aplicar a la vegada que s’avança en la definició d’un marc teòric que fonamenta l’acció educativa. És el grup responsable de l’aplicació del projecte: “la música a les EBM de Mataró”

---

² Es pot veure una descripció més àmplia del projecte a Malagarriga, T. y Pérez, J. (2007).

2.2.2. Institut Municipal d'Educació de Mataró

Per la seva part, els membres de l'IMEM (Institut Municipal d'Educació de Mataró) s'encarreguen de la gestió de les set Escoles Bressol Municipals de la localitat (ciutat de 119.500 habitants aproximadament, capital de la comarca del Maresme) que representa un total de 675 nens i 73 educadores (veure annexos). Hi ha una persona central que coordina des de l'Ajuntament i, a la vegada, cada escola té la seva pròpia coordinadora. En aquests centres educatius trobem escolaritzats nens i nenes de 0 a 3 anys dividits en tres nivells: de 0 a 1 any, de 1 a 2 anys i de 2 a 3 anys.

2.3. Objectius

L'objectiu principal del projecte és facilitar que la música esdevingui un mitjà de comunicació quotidià als ambients en els que habiten els nens i nenes de 0 a 3 anys. Aquest objectiu és compartit per tots els actors que intervenen en el projecte. S'explicita a les jornades de formació i es comparteix i es valora la seva importància i rellevància a partir del marc teòric i de l'anàlisi de la pràctica. Per fer-lo realitat es planteja una intervenció en tres àmbits que es complementen, prenent el triangle formació, innovació i recerca com a engranatge per optimitzar el funcionament del projecte. D'aquesta manera, es pretén millorar la pràctica educativa dels docents de les escoles i dels que imparteixen formació inicial a la universitat.

2.4. Metodologia i organització

Per tal d'aconseguir els objectius plantejats, el programa de formació permanent i innovació s'ha portat a terme mitjançant tres formats diferents que es complementen. Partint de la idea d'Apple (2000, 13) es considera que "el treball en xarxa es considera avui dia, conceptual i metodològicament, com un dels indicadors de qualitat de qualsevol experiència educativa d'èxit".

Aquesta organització ha permès que cada mestre, des del principi de curs, hagi pogut triar en quin o quins d'ells s'implicava, per tant, el seu grau de compromís en la participació al programa.

2.4.1. Jornades de formació col·lectiva

L'activitat que aglutina més mestres és la formació que es porta a terme els dissabtes al matí. Es realitzen tres sessions durant el curs escolar, de cinc hores cadascuna; és a dir, es forma durant quinze hores a tots aquells educadors que volen implicar-se en la proposta. L'objectiu per a aquesta primera part de la formació és el de generar vivències musicals mitjançant el cant, la dansa, l'audició i la creació. Integra de forma globalitzada la pràctica i el treball dels elements constitutius de la música. Altres objectius són reflexionar sobre la pràctica i proporcionar un lèxic amb el que poder parlar sobre música. S'ha anat elaborant, a mesura que s'evidenciava a la pràctica, el

marc teòric de referència fonamentat a la tesi de la Dra. Malagarriga. També s'han visionat fragments de classe que ens han ajudat a reflexionar sobre el dia a dia.

2.4.2. Estada a cada centre escolar

Durant tot el curs escolar 06 - 07 la investigadora ha anat setmanalment a cadascuna de les escoles a realitzar sessions de música a les aules. S'ha elaborat una ruta de manera que cada centre ha rebut la visita d'aquest especialista quatre vegades³.

EBM Les Figueretes	EBM La Llàntia	EBM La Riereta	EBM Rocafonda
17 octubre 28 novembre 6 febrer 27 març	24 octubre 5 desembre 13 febrer 17 abril	31 octubre 12 desembre 20 febrer 24 abril	7 novembre 9 gener 27 febrer 8 maig
EBM Tabalet	EBM Cerdanyola	EBM Els Menuts	
14 novembre 16 gener 6 març 15 maig	21 novembre 23 gener 13 març 22 maig	30 gener 20 març 29 maig	

Taula 4. Calendari de les estades a l'escola. Curs 2006 – 2007.

Aquestes sessions a cada centre escolar s'han organitzat en tres parts:

- De 9:00 a 9:30, juntament amb la coordinadora i/o la mestra de suport, s'ha revisat el material musical de l'escola, s'han fet observacions de situacions quotidianes on intervé la música i s'han explicat les activitats concretes que es realitzaran immediatament després a les aules.
- De 9:30 a 11:00, la investigadora entra a tres classes. Realitza sessions de música durant mitja hora amb cada nivell d'edat: al grup de lactants, en una de les estances d'1 – 2 i en una altra de 2- 3 anys. En aquestes sessions mostra possibles maneres d'aplicar moltes de les activitats realitzades a les jornades col·lectives directament amb els infants. La coordinadora i la/les mestra/es de suport segueixen les sessions i les enregistren en vídeo per tal de compartir-les amb la resta de l'equip educatiu.
- De 11:00 a 12:00 hi ha una reunió oberta a tot el professorat en la que es reflexiona sobre les activitats realitzades a l'aula i la seva possible continuïtat; es situen les propostes al marc teòric, extraient els elements musicals implicats i es veu la seqüència de procediments i els objectius proposats. És l'espai per a personalitzar el projecte, on es dona resposta a qüestions particulars de cada centre que, en moltes ocasions, acaben tenint una repercussió sobre les jornades col·lectives i /o l'Equip Tècnic ja que promouen reflexions que es veu necessari compartir amb la resta dels equips.

³ Excepte l'EBM Menuts, que no s'inagura fins al gener. Per tant, només reb tres visites.

Amb aquesta organització que permet conèixer la realitat de cada centre aconseguim, com esposen Ruiz – Bikandi i Camps (2007) saber quines són les característiques concretes de cada estil d'aprenentatge per poder donar impuls al desenvolupament professional de cada educador, clau perquè es produeixin millores educatives.

2.4.3. Equip Tècnic

Les reunions de l'Equip Tècnic han estat una altra peça clau de l'organització. En aquest espai han coincidit les persones responsables del projecte a cada centre escolar (anomenades de l'Equip Tècnic), la investigadora que visita les escoles i, puntualment, la coordinadora del projecte. Ha consistit en 8 reunions de periodicitat mensual - d'octubre de 2006 a maig de 2007- , a les que l'assistència ha estat del 95% (dada calculada a partir del buidatge de les actes de les reunions).

Es considera que, com posa en evidència la Generalitat de Catalunya (1994), el treball en equip és una de les formes de funcionament que garanteixen la coherència necessària per oferir un context educatiu de qualitat.

<i>17 octubre</i>	<i>Les Figueretes</i>
<i>14 novembre</i>	<i>Tabalet</i>
<i>12 desembre</i>	<i>La Riereta</i>
<i>23 gener</i>	<i>Cerdanyola</i>
<i>27 febrer</i>	<i>Rocafronda</i>
<i>20 març</i>	<i>Els Menuts</i>
<i>17 abril</i>	<i>La Llàntia</i>
<i>22 maig</i>	<i>Cerdanyola</i>

Taula 5. Data i localització de les reunions d'Equip Tècnic.

En aquestes sessions s'ha aprofundit sobre aspectes concrets. El paper de les assistents ha consistit en ser portaveus del seu centre educatiu. Des de la reunió s'ha proposat reflexionar sobre temes específics: jocs de falda, cançons del nom de la classe, criteris generals per a l'elaboració del cançoner d'aula, etc. de manera que dita petició ha desencadenat organitzacions internes dels centres per trobar un espai dins del seu horari escolar per poder donar resposta a les demandes. S'han realitzat reunions d'equip, dins de cada centre, per reflexionar sobre els temes que des de la reunió de l'Equip Tècnic es proposaven. Aquest espai comú ha proporcionat també coneixement sobre quan, com i què es fa a cadascun dels centres que formen la xarxa de les EBM de Mataró. Aquesta observació s'ha concretat en el fet que han compartit materials elaborats a partir de les propostes específiques.

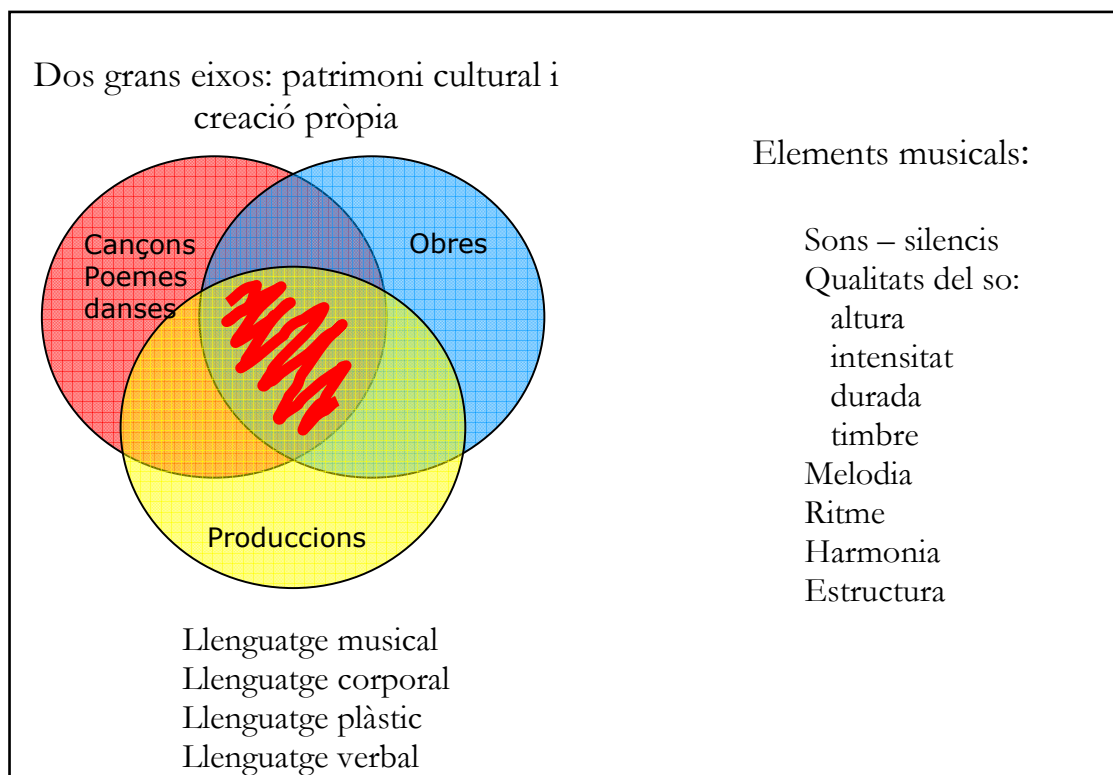
Com s'ha pogut comprovar la organització singular del projecte, estructurat en tres espais diferents de formació, ha propiciat que el procés d'ensenyament-aprenentatge esdevingui més ric permetent viure l'educació musical des de tres contextos diferents i produint traspàs de coneixements, reflexions i inquietuds d'una estructura de formació a una altra i d'un grup a un altre – *Remis 0-3* /col·lectiu d'educadores-.

2.5. Continguts del programa

El programa de formació permanent que es presenta queda emmarcat dins d'una proposta didàctica molt concreta. El principi fonamental d'aquesta és, com s'ha dit anteriorment, que la música enriqueixi la vida quotidiana de l'escola bressol aportant benestar i facilitant l'expressió i la comunicació als integrants de la comunitat educativa.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu és necessari que cada educador/a utilitzi la música de forma integrada a totes les seves competències comunicatives, unida al seu gest creatiu i oberta a la participació dels altres de forma que es produeixi un intercanvi ric i significatiu.

Els continguts i la metodologia de la proposta didàctica són fruit de la Tesi de la Dra. T. Malagarriga, en la que proposa una programació musical a l'educació infantil que s'estructura entorn a dos grans eixos: el patrimoni cultural i la creació pròpia. El primer eix correspon al material sonor que existeix, que es pot anar a buscar i escoltar o que es pot produir a partir d'un esquema donat la base del qual es troba al nostre patrimoni cultural o en el d'altres cultures. Dins del primer eix es troben dos blocs ben diferenciats: d'una banda les *Obres musicals*, on queden recollides totes les audicions tant enregistrades com en directe i d'altra banda les *Cançons*, els *Poemes* i les *Dances*. L'altre eix, la creació pròpia, en el que queda inserit el bloc de Producció, és el que recull tot el material sonor que es crea, generalment, en un moment donat en relació a una o unes idees concretes i que una vegada executades no es poden tornar a repetir de la mateixa manera a no ser que quedin fixades en algun tipus de suport.

Taula 6. Marc teòric de la tesi de la Dra. Malagarriga (2002a)

Aquests tres blocs de continguts, (Cançons, Obres i Produccions) són els pilars de la programació. Com es pot observar a l'esquema, no es tracta de tres conceptes independents sinó que seguint la metodologia de la Dra. Malagarriga, en el disseny d'una proposta didàctica s'ha de tenir en compte el màxim possible la interrelació entre els blocs. Per portar a la pràctica dita interrelació és farà ús dels elements musicals, vertebradors de la proposta i dels diferents llenguatges, que ofereixen diferents camins per vivenciar-la.

En el disseny d'una proposta didàctica, per tant, es tenen en compte tots els elements fins ara esmentats. El procediment acostuma a començar triant un contingut – l'element musical – com a punt de partida. A continuació s'ubica dins d'un dels tres blocs i es busca el material concret i el llenguatge amb que es farà arribar als infants. També perfectament a la inversa, triant una música que sigui atractiva – ja sigui una cançó, dita o audició –, analitzant quin element musical hi predomina i buscant amb quin llenguatge s'articularà l'activitat.

Una manera de concretar la proposta didàctica és creant un material, és a dir, un suport tangible que faciliti la realització de l'activitat evidenciant, en la majoria dels casos, l'element musical que es vol destacar. És important dissenyar molt bé aquestes propostes tant a nivell de continguts com a nivell físic (decoracions de les capses que contenen els objectes i que, conjuntament, formen els materials). Es tracta de crear una combinació màgica on la música tingui un paper protagonista seduint els nens i nenes i endinsant-los en la proposta captant al màxim la seva atenció.

Una de les tasques primordials de l'educador/a és oferir diferents materials i emprar aquelles estratègies que permetin l'aprenentatge i el desenvolupament de cadascun dels infants. Un espai i uns materials rics en propostes i possibilitats han d'oferir a cadascun dels infants diferents oportunitats d'activitat, d'investigació i d'aprenentatge. (Generalitat de Catalunya, 1994, 25)

Per tal d'aconseguir un resultat òptim en la utilització de materials a l'escola bressol és necessari, d'una banda, dissenyar la proposta didàctica en funció de les possibilitats del nivell d'edat a la que va dirigida i, d'altra banda, que l'adult que l'ha de realitzar se la conegui molt bé. És necessari que l'educador assagi moltes vegades abans de portar la proposta a l'aula ja que de la seva actuació depèn la qualitat del procés d'ensenyament - aprenentatge.

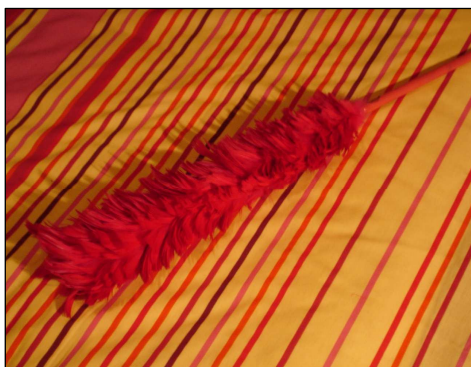
En la realització de les propostes és tan important cuidar l'activitat en sí com el començament i el final de la mateixa. La metodologia emprada contempla especialment tenir cura de l'ambient, sent necessària la realització de les activitats musicals en un clima de silenci i atenció. Mitjançant la sorpresa, l'expectació i, sobretot, el contacte visual constant, es procurarà mantenir aquest silenci durant tota l'activitat. És per això que pren rellevància el contingut actitudinal: cal saber esperar el torn, respectar els companys, tenir cura del material, mantenir el silenci, etc.

La graduació de les propostes té en compte la implicació activa dels nens i nenes. Aquesta participació és la base de l'educació musical a l'escola bressol i ha d'anar essent més complexa progressivament de forma que avanci amb el propi creixement i en cada moment respongui a les expectatives comunicatives de cada infant i de l'adult que condueix l'activitat.

Les capacitats que l'adult ha de tenir per desenvolupar una relació adequada amb l'infant són: saber observar el comportament de l'infant, saber interpretar els seus senyals i saber oferir les respostes justes en el moment i la forma adequada. (Generalitat, 1994, 38)

2.5.1. Descripció dels materials

A continuació es mostren alguns exemples de propostes didàctiques amb materials. Concretament es tracta dels set materials triats per desenvolupar la recerca.

Nom del material: Plomall

Descripció: Plomall

Material sonor del que s'acompanya:

Contradansa núm. 8. Dotze contradanses.

WoO14. L.v. Beethoven.

Proposta didàctica relacionada⁴: L'educador situa els nens d' 1 a 2 anys i/o de 2 – 3 anys asseguts en semicercle. Els demana que li ensenyin les manetes, que les posin com si anessin a rebre alguna cosa. L'educador agafa el plomall sigil·losament, intentant que la primera vegada que realitza l'audició els nens no vegin l'objecte, per crear el màxim d'expectativa i sorpresa. Col·loca l'aparell de música ben proper al primer nen del semicercle (o a l'inrevés) per poder començar l'audició a temps. Mentre sona la contradansa l'adult va acaronent les manetes amb el plomall seguint la mateixa direcció. En començar una nova frase musical canvia de sentit seguint l'ordre de les manetes. Ha d'intentar arribar al final del semicercle en cadascuna de les quatre frases musicals de l'audició.

En posteriors ocasions ha d'aconseguir crear ambient de sorpresa tot i que els nens ja coneixen la proposta. Els ha de fer escoltar la pandereta, instrument present al llarg de la peça musical, representada pel plomall.

---

⁴ Proposta extreta del llibre: Malagarriga, T i Valls, A (2003): *La audición musical en la Educación Infantil*. Barcelona, Ediciones Ceac

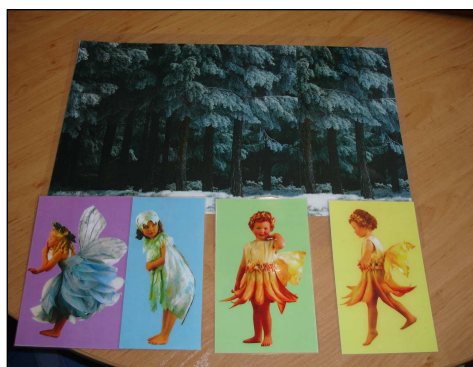

Depenent de la independència i les capacitats motores dels infants la proposta evoluciona de manera que l'adult acompanya a un nen i junts marquen les frases musicals als palmells dels companys, seguint la mateixa disposició espacial que en les vegades anteriors. Es podria donar el cas d'algun nen molt dotat que fos capaç de realitzar l'activitat com a protagonista sense l'ajuda del mestre.

Una adaptació per poder dur a terme aquesta proposta a la classe de lactants seria substituir el plomall per una de les seves plomes. Es tractaria aleshores d'un material més adequat (tant per dimensions com per ambient) i es faria servir de la mateixa manera que a 1- 2 i 2 – 3 només que les carícies s'haurien de fer allà on es deixessin els nadons: coll, bracets, peuetes...adaptant-les a les necessitats i demandes dels nens perquè en tot moment l'activitat vagi acompanyada de gaudi i somriures.

Llenguatge emprat: Llenguatge visual

Elements musicals que posa de manifest: Estructura, concretament les frases musicals. Plans sonors.

Nom del material: Capsa de les fades

Descripció: Capsa amb una làmina de paisatge nevat amb quatre velcros a l'extrem inferior. Imatge de quatre fades, cadascuna amb l'altra part del velcro del paisatge a la part posterior.

Material sonor del que s'acompanya: Enregistrament de la cançó tradicional finlandesa On suuri. Font: F. Pagès i J. Vallespi : Wimoweh, Col·lecció Escolta l'Auditori.

Proposta didàctica relacionada: Aquesta proposta es pot realitzar a tots els nivells d'edat de l'escola bressol tot i que l'evolució de la mateixa serà diferent en funció de les possibilitats dels infants.

Els nens i nenes estan asseguts de manera que tots poden veure una làmina d'un paisatge hivernal penjat en un lloc proper a ells. Al terra hi ha una capsa ben bonica on reposen les quatre fades. L'educadora pot explicar que aquesta música que sentiran és d'un país molt llunyà on fa molt de fred. Aquí, en aquest bosc, viuen unes fades que tenen una veu molt bonica. Quan es fa fosc i el bosc es queda sol, s'aixeca un ventet molt fresquet que fa que les fades surtin a cantar (evidentment ens podem entretenir més o menys en funció de l'edat i l'interès dels infants). La mestra inicia l'audició. Mentre sona el vent, va fent gestos de fred i va a buscar la capsa, molt a poc a poc, buscant l'atenta mirada dels nens i nenes. Obre la capsa just abans de la intervenció de la primera veu. Coincidint amb l'entrada musical de la veu, agafa la fada i, seguint el tempo i l'atmosfera de la música, la fa "ballar" davant dels nens, ajupint-se per aconseguir el màxim d'interacció i facilitar el contacte visual. Ha de calcular molt bé el recorregut per enganxar la fada al paisatge

nevat quan finalitzi la intervenció de la primera veu i tenir temps de treure la següent fada de la capsa. Així successivament fins que, després de les quatre frases musicals estan totes quatre enganxades al paisatge. Durant la darrera frase musical, agafa la làmina del paisatge, on es troben les fades, i la passeja entre els infants. En acabar l'audició, torna a fixar el paisatge i va guardant una a una les fades a la capsa mantenint el silenci i l'atenció creada a l'espai on ha transcorregut l'activitat.

La proposta progressa paral·lelament incorporant el protagonisme dels infants en l'esmentada activitat i en una creació partint de la introducció de l'audició. D'una banda, la graduació de la present activitat contempla que l'adult acompanyi a quatre nens (un per cada fada) durant l'audició (també pot haver un cinquè nen que agafa el paisatge). Es pot arribar a deixar sol a l'infant durant la frase musical i acompanyar-lo únicament per indicar el final. En alguns casos pot ser que ho captin sols. D'altra banda, podem aprofitar el tema del vent de la introducció per fer una creació al respecte mitjançant diferents tipus de papers. Si el vent és prou fresquet (es diria als nens) és possible que les fades vulguin venir a cantar (i l'educadora treu les fades de la capsa i les fa cantar amb el vent produït pels nens i nenes com a acompanyament)

Llenguatge emprat: Llenguatge visual

Elements musicals que posa de manifest: Estructura (introducció, frases musicals i final), plans sonors (superposició de les diferents veus), i melodia.

Nom del material: Drap gran

Descripció: Llençol o drap d'una mida suficientment gran com perquè tots els nens d'un grup es puguin agafar un al costat de l'altre, vorejant la tela.

Material sonor del que s'acompanya:
Música tradicional hongaresa. Referència desconeguda

Proposta didàctica relacionada: Pot anar adreçada al segon o tercer trimestre del grup d'1 a 2 anys o al de 2 o 3 anys.

La mestra estén, amb la possibilitat de ser ajudada pels nens i nenes, el drap gran a terra (s'ha de disposar d'un espai lliure de mobiliari). Convida als infants a acostar-se al perímetre de la tela. Ajupint-se, s'agafen amb les dues manetes de l'extrem de la tela i es posen drets. La mestra també s'agafa al drap però, per estar a l'alçada dels infants (que esperen drets), queda amb els genolls a terra. Hauria de situar l'equip de

música ben a prop seu, o disposar de comandament a distància, per poder posar la música en aquesta posició per estar a punt quan l'obra comenci. Aquesta audició de música hongaresa, d'1,33 minuts de durada, té l'estructura A B A B A B A'. Quan sona A, es juga a amagar-se sota la tela i a treure el cap seguint els motius de la frase musical que correspondrien a una pulsació lenta i quan sona B s'expulsa el drap amunt i avall seguint la pulsació del tema. S'acaba l'audició amb el cap amagat sota la tela.

Seria interessant que la mestra es col·loqués al costat d'aquells infants que els costa més implicar-se a l'activitat i/o que tenen dificultats per seguir-la. Se sabrà que els nens van interioritzant la proposta (bàsicament l'estructura de l'audició) a mesura que els moviments esdevinguin més precisos en relació a la música.

En aquesta activitat pren protagonisme el gaudi de la música i amb la música. És una proposta molt engrescadora pels infants. Quan són capaços de realitzar-la de manera més o menys autònoma, en el grup de 2 – 3 anys hi hauria la possibilitat d'incorporar boles de papers de colors, o cintes a damunt de la tela i intentar que no caiguin a terra mentre la mouen en realitzar l'activitat.

Llenguatge emprat: Llenguatge visual i corporal

Elements musicals que posa de manifest: Estructura, particularment la identificació de fragments iguals. Pulsació.

Nom del material: Capsa Cadireta enlaire

Descripció: Capsa amb sis imatges de cadiretes, a ser possible plastificades, i sis mocadors.

Material sonor del que s'acompanya:
Enregistrament de la cançó tradicional catalana Cadireta enlaire. Font: A. Pereira: Percussions, Col·lecció Escolta l'Auditori.

Proposta didàctica relacionada: Es presenta la capsa de la Cadireta enlaire al grup de 2 a 3 anys. L'educadora l'agafa amb molta cura i l'apropa als infants, que es troben asseguts a terra o amb cadiretes. Ella també s'asseu de manera que tots poden veure bé la capsa. L'obre amb cara de sorpresa i agafa una imatge de la cadireta i comença a cantar la cançó. En cantar "mocador a la mà" agafa un mocador, mantenint la cadireta a l'altra mà, i el sacseja. Depenent de l'estat dels nens i nenes, la mestra s'aixecarà i caminarà seguint la pulsació mentre canta "el rei i la reina van a passejar", o bé quedarà al lloc i allunyarà les mans, simulant que van enllà caminant.

En properes vegades, la mestra prepara tres cadiretes i tres mocadors. Té tots els nens asseguts a l'espera de ser triats per realitzar l'activitat. Comença a cantar tot passejant-se entre els nens. Just en dir “cadireta enlaire”, li dóna la cadireta a un infant, i mentre canta “mocador a la mà” li dóna l'objecte al nen o nena que tingui més a la vora i a la vegada sigui a prop del portador de la cadireta. Els hi fa agafar-se la mà i anar a passejar (“el rei i la reina van a passejar”), també intentant que segueixin la pulsació. Torna a cantar-la agafant una altra parella. Mentrestant, els nens i nenes que ja disposen de cadireta i mocador, han d'aturar el seu passeig per sacsejar l'objecte (cadireta i mocador, cadascun quan és citat a la cançó) i reprendre'l en la darrera frase musical.

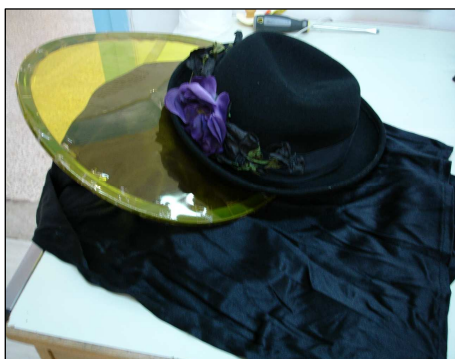
Es pot augmentar progressivament el nombre de nens que realitzen simultàniament l'activitat.

Quan es familiaritzin amb l'activitat, introduïrem l'audició. Es tracta d'una versió de la cançó en estil reggae. La mestra té preparats tres mocadors i tres cadiretes (són les vegades que es repeteix la cançó). Durant la introducció es passeja entre els nens i nenes tot movent-se seguint les pulsacions de la música i bellugant els mocadors seguint el ritme. Ha d'estar atenta per situar-se al costat d'un infant quan comencin a cantar. El procediment serà exactament igual que a l'activitat anterior. Si es disposa de l'ajuda d'un altre adult es podrà fer sortir sis parelles en cada audició.

La graduació de l'activitat preveu que els nens i nenes puguin arribar a ser independents en l'identificació dels motius i ser autònoms en la realització de les accions.

Llenguatge emprat: Llenguatge visual i corporal

Elements musicals que posa de manifest: Estructura. (motius musicals associats amb motius textuais). Pulsació. So / silenci.

Nom del material: Elements Sol solet

Descripció: Una capa de la mida d'un nen de 2 anys, un barret i un cercol folrat amb paper de cel l'ofana de color groc, simulant un sol.

Material sonor del que s'acompanya: Cançó popular catalana Sol solet.

Proposta didàctica relacionada: Aquesta proposta aniria adreçada al grup d'infants de 1 a 2 anys tot i que també es pot dur a terme a 2 – 3 anys. Les primeres vegades que es porta a terme l'activitat amb els nens l'educador realitza tota l'acció. Situa tots els objectes a prop seu i comença a cantar la cançó Sol solet sostenint el

cèrcol enlairat a l'alçada de la seva cara. Quan el text de la cançó diu “vine’m a veure, vine’m a veure”, es posa el cercol al davant de la cara de manera que els nens la continuen veient però del color groc de la cel·lofana. Repeteix l’acció en la següent frase musical. Aprofita l’inici de la segona estrofa, “si tens fred” per deixar el cercol i agafar la capa. Juntament amb el text “posa’t la capa, posa’t la capa” realitza acció citada al text. Agafa el barret i, juntament amb el moment en que ho diu la cançó, se’l posa.

Una vegada s’hagi presentat l’activitat, es pot interactuar amb els nens i nenes. Estan asseguts a terra. El mestre s’apropa a ells (manté també els objectes a prop) i canta la cançó. En arribar a “vine’m a veure, vine’m a veure”, col·loca el cercol davant la cara d’alguns nens. Ha de captar la receptivitat d’aquests i acostar-se als que vegi més implicats en l’activitat. Es repeteix l’acció en repetir-se la frase de la cançó. Com cregui més convenient, pot posar el sol davant dels mateixos nens o d’uns altres. Posarà la capa a un nen mentre ho diu el text. I, finalment, col·locarà el barret al mateix nen que tenia la capa o a un altre. Aquesta part de l’activitat es pot dur a terme amb tots els nens asseguts o triant d’entrada un nombre de nens que l’ajudaran amb els objectes (un, dos o tres en funció de com vulgui repartir-los).

L’activitat evolucionaria de manera que cada nen es pogués arribar a responsabilitzar d’un objecte. Primerament, els infants més hàbils, amb l’ajuda del mestre, realitzarien l’acció completa, prenent el mateix mestre com a model. S’anirien independitzant les accions de manera que cadascuna (sol, capa i barret) poguessin ser portades a terme per nens diferents.

Llenguatge emprat: Llenguatge visual

Elements musicals que posa de manifest: Estructura del text de la cançó. Marca molt el final.

<p>Nom del material: Capsa Campaneta la ning – ning</p>
--

Descripció: Capsa amb campanes de diferents mides

Material sonor del que s’acompanya:
Cançó tradicional catalana Campaneta la ning - ning

Proposta didàctica relacionada⁵: El marge d'edat al que va destinat aquesta proposta didàctica, apropiada per portar-la a terme a l'escola bressol, és molt ampli: es pot realitzar tant a l'estança de lactants, com a la d'1-2, com a la de 2-3. El procediment és el mateix però els objectius plantejats són diferents.

L'educador del grup de lactants ha de ser molt hàbil captant els moments. Quan ho creu oportú, acosta la capsa de la Campaneta a la ning – ning a un grup d'infants intentant captar al màxim la seva atenció. Pot presentar la capsa creant sorpresa: mireu! Quina capsa tan bonica! Què hi deu haver a dins...pesa molt...voleu què ho descobrim? Se situa d'una manera que, encara que obri la capsa, els infants no puguin veure el seu contingut. L'aguanta tota l'estona a les mans, obre la tapa creant expectativa i comença a cantar la cançó “Campaneta la ning – ning” i treu una de les campanetes i la fa sonar simultàniament a les onomatopeies ning- ning. Introdueix la campaneta a la capsa mentre el text diu “jo l'amago, jo l'amago”. La torna a fer sonar novament (i es visible pels nens i nenes) amb el ning- ning. L'amaga quan ho torna a dir la cançó i tanca la capsa mentre acaba de cantar: “jo la tinc”.

Depenent de la resposta dels nens actuarà l'adult. En la majoria dels casos optarà per repetir l'activitat ja que és de molt curta durada. Si s'ha realitzat en el moment adient i seguint constantment les necessitats i demandes dels infants, és possible que encara doni peu a una tercera i fins i tot quarta repetició. A continuació, l'educador guardaria la capsa per un altre moment.

En altres ocasions, quan els nens i nenes comencin a familiaritzar-se amb el material, és possible que s'acostin fins a l'adult per agafar-lo mentre aquest el mostra tot cantant la cançó. S'ha d'anar amb compte de no deixar-lo agafar encara. S'ha de trobar el moment. El primer contacte que el nadó tingui amb la capsa serà acompanyat per l'adult. L'educador s'asseurà la nena a la falda i iniciarà l'activitat prenent les seves manetes per realitzar les accions. Si en qualsevol moment percep la negativa de la petita continuarà ell l'activitat. Intentarà no deixar mai inacabada la cançó.

És difícil que en el grup de lactants l'activitat pugui esdevenir més autònoma, al contrari que a les altres edats. La manera de graduar-la serà conduir-la cap a la creació.

Llenguatge emprat: Llenguatge musical (instruments)

Elements musicals que posa de manifest: Plans sonors i estructura. So / silenci

---

⁵ Proposta extreta del llibre: MALAGARRIGA, T. (2002). *Dites i cançons instrumentades per als més petits*. Berga, Amalgama edicions.

Nom del material: Capsa Lluna lluneta

Descripció: Capsa amb una o varies boles de paper de cel·lofana de diferent tamany en funció de l'edat dels nens (com més petits, la bola més gran).

Material sonor del que s'acompanya:
Dita Lluna lluneta

Proposta didàctica relacionada⁶: La capsa de la Lluna lluneta es pot fer servir a tots els nivells d'edat de l'escola bressol determinant de diferent manera els objectius de l'activitat en funció dels receptors de la mateixa. Si es pren com a exemple per descriure la proposta un grup d'1 – 2 en els primers mesos de curs, la capsa anirà acompanyada d'un mocador mitjanament gran. L'educadora se situa entre els nens i seu (millor si els petits estan asseguts a terra fent un semicercle). Porta amb ella la capsa i la tracta com quelcom màgic, sostenint-la amb molta cura. Estén el mocador al terra procurant que res ni ningú el toqui. Obre la capsa, situada damunt d'un extrem del mocador, a poc a poc i, amb expressió alegre, agafa una bola de cel·lofana i la comença a fer-la rodolar entre les seves mans deixant sentir el so del paper. El contacte visual constant amb els infants li permet saber en quin moment exacte ha d'iniciar la dita sense deixar de fer sonar el paper: Lluna lluneta, ben rodona, roda ben fi, fins demà al matí. Just en pronunciar el mot matí, deixa anar la bola de cel·lofana intentant que quedi dins de la superfície delimitada pel mocador. Amb suavitat i deixant una mica de temps recull la bola, la diposita dins de la capsa i la tanca. Segons cregui oportú tornarà a repetir exactament igual.

Un pas endavant en l'activitat consisteix en implicar als nens i nenes. La mestra agafarà un infant i se'l posarà a la falda. Tornarà a realitzar l'activitat i farà sonar la boleta a les mans d'aquest. És important que cada vegada que iniciï la dita faci servir diferents entonacions, tempos, ritmes, etc. per fer-la més enriquidora. Junts, llençaran la boleta al final de la dita, intentant que quedi dins l'àrea del mocador. En altres moments del curs escolar, o al grup de 2-3, es substituirà la superfície del mocador per la caixa: la bola haurà de quedar a dins en acabar la dita, juntament amb la paraula matí.

L'objectiu final de la proposta didàctica és que l'infant aconsegueixi el major grau d'autonomia possible en la realització de la mateixa, arribant a ser capaç de fer-la autònomament amb la precisió que comporta, sobretot pel que fa al moment final. Depenent de l'edat seran capaços de, fins i tot, recitar el text mentre realitzen l'acció.

Llenguatge emprat: Llenguatge musical (instruments)

Elements musicals que posa de manifest: Plans sonors, estructura (marca molt el final), so / silenci.

⁶ Proposta extreta del llibre: MALAGARRIGA, T. (2002). *Dites i cançons instrumentades per als més petits*. Berga, Amalgama edicions.

MARC METODOLÒGIC

Donades les característiques de la present recerca, fonamentada en la pràctica de manera que els diferents actors s'impliquen amb el desig que els resultats repercuteixin en la seva quotidianitat, en la seva pràctica diària, la investigació - acció és la metodologia dins de la investigació educativa que millor s'ajusta a aquest propòsit.

Gràcies a que “es relaciona amb els problemes pràctics quotidians experimentats pels professors, enlloc de fer-ho amb els “problemes teòrics” definits pels investigadors” (Elliott, 1997, 24) es pot emmarcar la recerca dins de la investigació - acció.

El concepte d'investigació acció apareix per primera vegada a l'obra del psicòleg social Kart Lewin (1946), en investigacions sobre la Nordamèrica de la postguerra. És interessant el que proposen Kemmis i McTaggart (Kemmis, 1988, 9) en definir aquest tipus d'investigació com “una forma d'indagació introspectiva col·lectiva empresa per participants en situacions socials amb l'objectiu de millorar la racionalitat i la justícia de les seves pràctiques socials o educatives, així com la comprensió d'aquestes pràctiques i de les situacions en les que aquestes tenen lloc” ja que es relaciona directament amb la realitat del present estudi en el que es donen les següents fases: es gesta, emergeix, sorgeix d'una necessitat experimentada dels propis actors i es preveu que els resultats es comparteixin per repercutir directament sobre la pràctica educativa tant dels docents de les escoles com sobre els qui imparteixen formació inicial a la universitat.

3. Disseny de la recerca

3.1. Definició del problema de recerca

Com s'ha pogut comprovar, el que singularitza aquest projecte, en la seva globalitat, és el fet que estigui format per diferents equips actius tant en el seu plantejament com en el seu desenvolupament. Durant el tercer trimestre del curs 2006/07 es proposa la continuació del projecte per al següent curs acadèmic, propiciant que es plantegi la manera de donar-li continuïtat. Al comptar amb la situació especial de disposar d'una becaria que participa activament en el projecte – la investigadora-, s'ha donat inici a una recerca que emergeix de la necessitat de tots plegats de valorar aquest primer any d'aplicació per tal de detectar quins aspectes han estat més valorats i poder continuar el projecte seguint aquesta línia d'actuació per al curs 2007 /08.

3.2. Objectius

Els objectius generals de la recerca són:

1. Detectar, conjuntament amb els actors, els aspectes que han esdevingut més significatius en l'aplicació de la proposta didàctica.

Havent superat les fases que porten a aconseguir el primer objectiu, s'aconsegueix determinar que els materials són l'aspecte més significatiu de la proposta, per tant, el segon objectiu és:

2. Determinar l'ús que les educadores atorguen a set materials concrets en relació amb la proposta didàctica i avaluar-los.

El tercer objectiu, independent dels dos anteriors, consisteix en:

3. Valorar quantitativament el grau de participació en el programa. tant en els seus diferents formats com per part de les diferents escoles bressol

A continuació es mostren els objectius específics de cada objectiu general.

Del primer objectiu:

- Obtenir informació sobre els aspectes més significatius de la proposta didàctica del programa de formació
- Seleccionar els materials que seran objecte de la recerca
- Determinar els aspectes a valorar dels materials

Del segon objectiu:

- Elaborar el qüestionari
- Validar el qüestionari
- Concreció de la població i la mostra
- Analitzar i buidar el qüestionari

Del tercer objectiu.

- Determinar les preguntes a incloure al qüestionari

3.3. Població i mostra

La població de la recerca es correspon amb el nombre total d'educadores de les EBM de Mataró, 73 durant el curs 2006/07. Cal tenir en compte que 7 d'elles han exercit de jutges en la validació del qüestionari, per tant no l'han pogut respondre. La mostra ha quedat concretada amb les 58 mestres que han retornat els qüestionaris.

3.4. Procediment i fases

La recerca es planteja perseguint els tres objectius generals. Cadascun d'aquests objectius es porta a terme en diferents fases de la recerca i el seu desenvolupament es dona tant de forma progressiva com, en algun cas, simultàniament.

Es vol fer notar que el disseny de la recerca s'ha elaborat amb la participació dels implicats en el programa. Cadascuna de les fases assolides ha aportat coneixements i aprenentatges a tots els implicats.

3.4.1. Fases del primer objectiu

Per tal d'aconseguir el primer objectiu, **detectar, conjuntament amb els actors, els aspectes que han esdevingut més significatius en l'aplicació de la proposta didàctica**, s'ha necessitat actuar en tres fases:

- a) *Obtenir informació sobre els aspectes més significatius de la proposta didàctica del programa de formació.*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
FEBRER – MARÇ 07	<ul style="list-style-type: none"> - Converses amb les educadores - Vivències de les aules 	<ul style="list-style-type: none"> - Es reflexiona sobre el dia a dia a les escoles - Es recopilen apunts de les converses amb les educadores - Es contrasta la informació amb les actes de l'Equip Tècnic i el Grup <i>Remis 0 - 3</i>

El contacte directe amb el conjunt de l'experiència durant el curs 2006 - 07 permet observar les aules al llarg d'aquest període, detectant els elements de la proposta que tenen una presència més constant a l'hora de fer música a les escoles. D'altra banda, es mantenen converses amb les educadores en les que expressen quins són els aspectes que els són més representatius a l'hora de fer música amb els infants. L'observació i les converses es contrasten amb les actes de l'Equip Tècnic i el grup *Remis 0 - 3* arribant a confirmar que l'ús de materials per fer música és l'aspecte més significatiu de la proposta didàctica.

- b) *Seleccionar els materials que seran objecte de la recerca*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
MARÇ – ABRIL 07	<ul style="list-style-type: none"> - Llistat material investigadora - Reunions en el marc de la visita a l'escola - Reunions Equip Tècnic - Reunió Grup <i>Remis 0 - 3</i> - Observació dels materials que van confeccionant i incorporant les escoles. Preferències. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es buida la llista de materials - Es buiden les actes de les reunions a l'escola i a l'Equip Tècnic. - Es recopilen els apunts de les converses amb les educadores respecte dels materials. - Confecció de llistats de predominança d'uns materials sobre altres.

En una reunió del grup de treball *Remis 0 - 3* es consensuen els criteris per a la selecció dels materials. S'acorda que la naturalesa dels materials sigui diferent, és a dir, que no tots estiguin elaborats amb els mateixos recursos plàstics i/o visuals i que l'activitat vinculada també sigui diferent tant pel que fa al material sonor amb el que es relaciona (cançó, audició i creació) com pel grau de participació dels nens i per l'element musical que hi predomina.

Seguint aquests criteris la investigadora realitza una observació a les aules i manté converses amb les educadores de manera que arriba a elaborar una primera selecció dels materials que són d'ús més comú. La conseqüència és l'elaboració d'aquest primer llistat de materials:

Lluna lluneta, plomall, caps de les fades, Cadireta enlaire, Caps de la tardor, Drap gran, Elements del sol solet, Partitura del Chick Corea, Caps de la campaneta la ning – ning, Caps dels ocellets, Tourdion i Caps de la pluja.

La significació d'aquest llistat es corrobora en reunions amb els equips de l'escola de manera que es confirma que verdaderament aquests materials es fan servir a cadascuna de les escoles. La selecció definitiva es porta a terme mitjançant una reunió amb L'Equip Tècnic on els seus integrants opinen sobre aquests materials. Es decideix acotar a set el nombre de materials per a la recerca. El llistat presentat acordat en aquesta trobada va ser:

Caps Cadireta enlaire, Caps Lluna lluneta, Elements Sol solet, Drap Gran, Plomall, Caps de la tardor i Caps de les fades.

c) *Determinar els aspectes a valorar dels materials*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
ABRIL 07	<ul style="list-style-type: none"> - Diari de la investigadora - Reunió investigadora – directora de la recerca 	<ul style="list-style-type: none"> - S'extreuen dades al respecte a partir del diari confeccionat per la investigadora - Explicitació dels aspectes més importants dels materials

L'instrument principal que s'utilitza en aquesta fase és el diari que la investigadora realitza a partir de les estades a les escoles. Aquí queden registrades les dades referents a actuacions a l'aula i comentaris de les mestres al respecte, la reunió final, -de manera que queden reflectits els desitjos, els entusiasmes, les pors, els aprenentatges al voltant de la proposta didàctica- i les reunions més específiques de les trobades de l'Equip Tècnic, on es recullen les mateixes impressions que a l'escola però tractades més ricament gràcies al gran interès de les assistents i a la discussió compartida entre els diferents centres. Es comença a esbossar el llistat d'aspectes a valorar dels materials a partir de les manifestacions de les educadores en els àmbits anteriorment citats i del coneixement del marc teòric anteriorment exposat.

Paral·lelament, la investigadora i la directora de la recerca es reuneixen per fer una proposta dels fenòmens que, gràcies als seus coneixements

teòrics i a les informacions rebudes a través dels diferents instruments emprats en aquesta fase, consideren que es potencien utilitzant els materials per fer música a l'escola bressol, i que seran els ítems a valorar.

- Crear ambient d'escolta i captar l'atenció
- Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música
- L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient
- Implicar els nens en l'activitat
- Observar com van adquirint coneixements
- Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música
- Facilitar la interacció mestre – nen
- Ordenar el pensament musical
- Programar activitats musicals
- Establir relacions amb les companyes
- Fer conversa sobre música
- Veure l'interès dels nens per l'activitat
- Adaptar la realització de la proposta

Taula 7. Primer esbós dels ítems a valorar.

3.4.2. Fases del segon objectiu

El segon objectiu general, **determinar l'ús que les educadores atorguen a set materials concrets en relació amb la proposta didàctica i avaluar-los**, s'ha desglossat en dues parts. D'una banda ha estat necessari dissenyar un instrument per a la recollida de dades i, d'altra banda, s'ha procedit a analitzar les mateixes dades. Per al *disseny de l'instrument* s'han donat les següents fases:

a) *Elaborar el qüestionari*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
MARÇ – ABRIL 07	- Reunió investigadora – directora de la recerca	- Es recullen els resultats de les fases anteriors i s'inicia una discussió per a la confecció del qüestionari.

L'instrument que millor s'ha ajustat a la metodologia emprada i a la població sobre la qual s'aplica la recerca ha estat el qüestionari. S'ha procedit al disseny del mateix en una sessió de treball conjunta entre la investigadora i la directora de la recerca. Es recullen els resultats de les fases anteriors per anar donant forma a l'eina. Es determina el format i es concreten les puntuacions per valorar els aspectes determinats en la fase anterior, donat al número 1 el valor de poc i a 5 el valor de molt.

Es decideix incloure en el qüestionari una part de preguntes que aportaran informació del seguiment i la participació en el projecte. (veure tercer objectiu, pàgina 43).

b) *Validar el qüestionari*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
FINALS ABRIL 07	<ul style="list-style-type: none"> - Trobada amb la Dra. Gassull - Reunió jutges E. Tècnic - Reunió jutges G. <i>Remis 0 – 3</i> - Qüestionari pels jutges 	<ul style="list-style-type: none"> - Modificació de l'instrument - Anàlisi dels qüestionaris dels jutges - Concreció del qüestionari.

Una vegada confeccionat l'instrument es consulta amb la Dra. Cecília Gassull, professora de Desenvolupament de la Recerca del Doctorat en Didàctica de la Música de la UAB, la pertinència del qüestionari pel que fa a l'àmbit exclusivament metodològic. Comenta que el format és correcte però que els valors per a la puntuació del mateix tan sols haurien de ser quatre per tal que les docents sempre s'hagin de decantar cap al poc o al molt ja que no hi haurà punt mig. Per tant, després de la consulta, es redueixen les possibilitats de l'1 al 4 i es relaciona cada nombre amb un valor de manera:

1 = gens, 2 = poc, 3 = força, 4 = molt

A continuació es convoca una doble reunió d'experts, que seran els jutges del qüestionari. D'una banda, hi ha una trobada amb l'Equip Tècnic, ja que es considera que, atès el seu coneixement més aprofundit de l'experiència i essent elles mateixes docents que l'han seguida a l'escola bressol, la discussió que es crearia al voltant de la validació del qüestionari seria totalment enriquidora. Es preparen els qüestionaris d'avaluació pels jutges i es convoca una reunió especial de l'Equip Tècnic per acabar d'intercanviar impressions i coneixements sobre els materials i per validar el qüestionari. Aquesta trobada té lloc a l'EBM Riereta en data 24 d'abril de 2007, on es troben un total de set jutges, un de cada escola bressol.

Jutges Equip Tècnic	Jutges Grup <i>Remis 0 - 3</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Juani Ortega Llorente - Rosa Camins Surià - Griselda Ruiz Llibre - Judith Martí Lluch - Maribel González - Marina Pérez Pascual - Eva Milian Guiral 	<ul style="list-style-type: none"> - Clara Roca Escobar - Laura Ballber Pons

Taula 8. Jutges encarregats de la validació del qüestionari

A partir d'aquest intercanvi es posen sobre la taula aspectes dels materials que, en diferent mesura, han ajudat a confirmar evidències que des de la metodologia didàctica s'intuïen i que han quedat reflectides al marc teòric. Algunes d'elles, -sempre referides als materials- són:

- suport aclaridor de la música
- crida l'atenció dels nens
- i ajuda a mantenir-la!
- hi ha alguna cosa més, quelcom màgic, que sorprèn
- Gràcies al material també ho entenem les educadores.
- Capten a través d'un altre sentit, un altre registre.

Els cometaris d'aquest grup d'experts van influir en l'instrument ja que van variar un dels materials a estudiar, la redacció dels ítems a valorar i la presentació estructural del qüestionari.

La proposta es presentava amb set materials. Des d'aquest grup es va pensar que en les dates en les que es facilitaria el qüestionari als centres la Capsa de la tardor, per molt significativa que hagués estat, actualment no estava en ús i per tant podria condicionar els resultats. Van suggerir el canvi d'aquesta per la Capsa de la Campaneta la ning – ning ja que sí que té sentit emprar aquest material tot l'any. Per tant, els set materials a avaluar, definitivament seran els següents: (per conèixer la proposta didàctica concreta amb la que van associats, veure 2.5.1. Descripció dels materials).

Plomall, Capsa de les fades, Drap Gran, Capsa Cadireta enlaire, Elements Sol solet, Capsa Campaneta la ning – ning i Capsa Lluna lluneta.

Una altra proposta dels jutges va ser canviar la paraula coneixements per aprenentatges en l'ítem *observar com van adquirint coneixements*. Es discuteix sobre el significat de *fer conversa sobre música* perquè no ho veuen molt clar. Mitjançant l'explicació entenen el significat de la frase. És molt important que ho tinguin clar perquè, en aquest cas, es juga amb l'avantatge de que cadascun dels jutges treballa a una escola i pot resoldre els dubtes que surtin en relació al qüestionari perquè han seguit molt de prop la seva elaboració i han participat activament en la seva validació.

També va ser intens el debat al voltant de l'enunciat *adaptar la realització de la proposta*. Els comentaris van girar entorn la quantitat de significats que se li podien atorgar a la frase. Explicant la intenció de l'ítem, es varia la redacció per acotar el significat de manera que queda fixat en *graduar la progressió de la proposta*. S'afegeix un darrer ítem obert per a que, qui ho necessiti, expliciti aspectes que no han quedat recollits en els enunciats del qüestionari. En resum, els ítems a valorar es veuen a continuació:

- Crear ambient d'escolta i captar l'atenció
- Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música
- L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient
- Implicar els infants en l'activitat
- Observar com van adquirint aprenentatges
- Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música
- Facilitar la interacció mestre/a – infant
- Ordenar el pensament musical
- Programar activitats musicals
- Establir relacions amb els/les companys/es
- Fer conversa sobre música
- Veure l'interès dels infants per l'activitat
- Graduar la progressió de la proposta
- Altres:

Taula 9. Ítems a valorar al qüestionari

El darrer canvi que suggereixen afecta a l'estructura del qüestionari. Si bé la primera part d'aquest es dedica a recollir dades que facilitaran la consecució del tercer objectiu, la segona part entra directament a la valoració dels materials. A més de recollir les puntuacions dels diferents ítems proposats hi ha un espai en el que es recull si el material es fa servir per a la proposta (on tan sols es podrà triar entre sí o no) i si es fa servir per a altres situacions (on, a més de contestar sí o no, en el cas de que la resposta sigui afirmativa caldrà especificar quines). L'ordre proposat de la segona part del qüestionari començava amb les dues darreres preguntes anteriors, les que afecten a la seva utilització. Els jutges van suggerir canviar l'ordre i començar valorant els ítems ja que si primer es preguntava sobre la utilització era possible que les persones que no l'utilitzaven no el valoressin, i el que es pretenia amb el qüestionari era que tothom qui havia seguit la formació, hagués pogut provar o no el material, el valorés per poder categoritzar després les respostes en funció del seguiment real del projecte.

El qüestionari, amb les modificacions provinents de la reunió amb els jutges de l'Equip Tècnic, és sotmès a una altra validació per part dels integrants del *Grup Remis 0 – 3*, que confirmen la validació feta per l'altre grup d'experts. Suggereixen cuidar aspectes de gènere substituint als ítems nen per infant i afegint e/a darrera de mestre i companys i tenir en compte la possibilitat que el qüestionari resulti molt llarg. També ressalten la dificultat que pot resultar contestar-lo per a les persones que no hagin assistit a la formació ja que, destaquen, es tracta d'un lèxic un tant específic.

Els comentaris que han tingut lloc obertament a la reunió es recullen en un qüestionari d'experts per tal de que els diferents aspectes debatuts quedin concretats. Es modifica el qüestionari confeccionant-ne el definitiu. (veure annexos)

c) *Concretar la població i la mostra*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
ABRIL - JUNY 07	<ul style="list-style-type: none"> - Llistat del personal de les EBM durant el curs 2006/07. - Llistat de persones inscrites al programa de formació. - Qüestionari 	<ul style="list-style-type: none"> - Es compta quantes persones treballen a les EBM de Mataró. - Es valora la quantitat de persones que estan apuntades en el programa de formació. - Es quantifica el nombre de qüestionaris retornats.

En tractar-se d'un projecte aplicat a la totalitat de les EBM de Mataró, a l'hora de plantejar la recerca s'ha volgut implicar a les 73 persones que constitueixen el col·lectiu de les educadores de les escoles bressol – i que en constitueixen la població de la investigació – encara que no totes s'hagin implicat de la mateixa manera en el projecte degut als seus diferents espais de formació. Els qüestionaris van ser lliurats a les escoles a mitjans de maig de 2007 i es van recollir a mitjans de juny del mateix curs acadèmic.

En principi la mostra esperada era de 66 educadores (73 és el total d'educadores de les EBM però 7 d'elles han fet la funció de jutges pel que no poden respondre els qüestionaris). Finalment la mostra es concreta amb l'arribada de 58 qüestionaris - no disposant d'informació de 8 de les educadores que treballen a les EBM de Mataró-. Tot i que descontextualitzadament sembli una mostra molt petita, si es relaciona amb la població es pot veure com és una xifra significativa, el 87,88% de les educadores participa en la recerca.

Havent finalitzat el disseny de l'instrument, havent-lo fet arribar a les escoles i essent retornat, es procedeix a *analitzar les dades*. S'ha portat a terme en una sola fase:

- *Analitzar i buidar el qüestionari*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
JUNY - SETEMBRE 07	- Programa informàtic Excel	- Creació d'un codi i buidatge de les dades.

Atès el tractament de les dades a realitzar, es fa servir el programa Microsoft Office Excel 2003. El codi que es crea per tractar les dades és el següent – inclou les preguntes que es formulen a partir del tercer objectiu general que es veuran més endavant -:

Pregunta	Codi
A quina escola treballes?	1 = EBM Les Figueretes, 2 = EBM La Llàntia, 3 = EBM La Riereta, 4 = EBM Tabalet, 5 = EBM Rocafonda, 6 = EBM Cerdanyola, 7 = EBM Els Menuts.
Quina tasca realitzes a l'escola?	1 = coordinadora, 2 = mestra de suport, 3 = mestra d'aula
A quantes sessions de dissabte has vingut?	0 = cap, 1 = una, 2 = dues, 3 = tres
Has vist el treball de l'especialista a l'escola?	1 = sí, 2 = no
Quantes vegades l'has vist?	1 = una, 2 = dues, 3 = tres, 4 = quatre
Has assistit a les reunions que es fan a l'escola d'11h a 12h, el dia que ve l'especialista?	1 = sí, 2 = no
MATERIALS: Que t'aporten en relació a...	1 = gens, 2 = poc, 3 = força, 4 = molt
Els fas servir per a l'activitat que proposem?	1 = sí, 2 = no
I per altres? Explica-les	1 = sí, 2 = no

Taula 10. Codi de buidatge de les dades al programa informàtic.

S'utilitza també un codi per referir cadascun dels ítems a valorar a l'Excel, que consisteix a extreure la paraula clau de cada enunciat, de manera que la correspondència és la següent:

- Crear ambient d'escolta i captar l'atenció	Ambient
- Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música	Atmosfera
- L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient	Elements
- Implicar els infants en l'activitat	Implicar
- Observar com van adquirint aprenentatges	Aprenentatges
- Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música	Motivació
- Facilitar la interacció mestre/a – infant	Interacció
- Ordenar el pensament musical	Pensament
- Programar activitats musicals	Programar
- Establir relacions amb els/les companys/es	Relacions
- Fer conversa sobre música	Conversa
- Veure l'interès dels infants per l'activitat	Interès
- Graduar la progressió de la proposta	Proposta
- Altres	Altres

Taula 11. Codi dels ítems a valorar dels materials

3.4.3. Fases del tercer objectiu

Pel que fa al tercer objectiu general, **valorar quantitativament el grau de participació en el programa**, s'ha portat a terme en una sola fase que s'ha produït simultàniament amb l'elaboració del qüestionari ja que aquest ha estat l'instrument triat per assolir-lo.

- *Determinar les preguntes a incloure al qüestionari*

Temporització	Accés a les dades	Tractament de les dades
ABRIL 07	- Informació sobre els diferents formats del projecte - Qüestionari	- Redacció de les preguntes i possibilitats de resposta - Inclusió al qüestionari.

Per tal de conèixer objectivament la participació de les educadores en els diferents formats del projecte es plantegen unes preguntes sobre l'assistència que s'inclouen al qüestionari constituint-ne la primera part del mateix. Com a encapçalament, hi ha una part d'identificació del perfil de l'educadora que consisteix a respondre (marcant en el quadre d'opcions donat) a quina escola de la xarxa es treballa i quina tasca es realitza dins d'aquesta (coordinadora, suport o aula). A continuació, un total de tres preguntes amb les opcions a respondre delimitades segons les possibilitats reals, sobre la implicació en el projecte:

- A quantes sessions de dissabte has vingut?
- Has vist el treball de l'especialista a la teva escola?
  - Quantes vegades l'has vist?
- Has assistit a les reunions que es fan a l'escola d'11 h a 12 h, el dia que ve l'especialista?

A aquestes preguntes també se les associa un codi de buidatge que es pot veure a la taula 10.

3.4.4. Síntesi del disseny

Es presenta a continuació un quadre resum del procediment i les fases de la recerca en el que es poden veure, d'esquerra a dreta, els tres objectius generals de la investigació, les fases realitzades per tal d'aconseguir els objectius, els instruments emprats a cada fase i, finalment, el tractament de les dades en relació a cada fase.

Com es pot veure, doncs, aquest quadre resumeix l'ordre, l'abast i la dificultat d'una recerca que emergeix de la necessitat dels equips que formen el projecte.

Objectius		Fases	Accés a les dades	Tractament de les dades
Detectar, conjuntament amb els actors, els aspectes que han esdevingut més significatius en l'aplicació de la proposta didàctica		Obtenir informació sobre els aspectes més significatius de la proposta didàctica del programa de formació	- Converses amb les educadores - Vivències de les aules	- Es reflexiona sobre el dia a dia a les escoles - Es recopilen apunts de les converses amb les educadores - Es contrasta la informació amb les actes de l'Equip Tècnic i el Grup <i>Remis 0 - 3</i>
		Seleccionar els materials que seran objecte de la recerca	- Llistat material investigadora - Reunions en el marc de la visita a l'escola - Reunions Equip Tècnic - Reunió Grup <i>Remis 0 – 3</i> - Observació dels materials que van confeccionant i incorporant les escoles. Preferències.	- Reflexió sobre la llista de materials - Es buiden les actes de les reunions a l'escola i a l'Equip Tècnic. - Es recopilen els apunts de les converses amb les educadores respecte dels materials. - Confecció de llistats de predominança d'uns materials sobre altres.
		Determinar els aspectes a valorar dels materials	- Diari de la investigadora - Reunió investigadora – directora de la recerca	- S'extreuen dades al respecte a partir del diari confeccionat per la investigadora - Explicitació dels aspectes més importants dels materials
Determinar l'ús que atorguen a set materials i avaluar-los	Dissenyar l'instrument	Elaborar el qüestionari	- Reunió investigadora – directora de la recerca	- Es recullen els resultats de les fases anteriors i s'inicia una discussió per a la confecció del qüestionari.
		Validar el qüestionari	- Trobada amb la Dra. Gassull - Reunió jutges E. Tècnic - Reunió jutges G. <i>Remis 0 – 3</i> - Qüestionari pels jutges	- Modificació de l'instrument - Anàlisi dels qüestionaris dels jutges - Concreció del qüestionari.
		Concretar la població i mostra	- Llistat del personal de les EBM durant el curs 2006/07. - Llistat de persones inscrites al programa de formació. - Qüestionari	- Es compta quantes persones treballen a les EBM de Mataró. - Es valora la quantitat de persones que estan apuntades en el programa de formació. - Es quantifica el nombre de qüestionaris retornats.
	Analitzar dades	Analitzar i buidar el qüestionari	- Programa informàtic Excel	- Creació d'un codi i buidatge de les dades.
Valorar la participació		Determinar les preguntes a incloure al qüestionari.	- Informació sobre els diferents formats del projecte - Qüestionari	- Redacció de les preguntes i possibilitats de resposta - Inclusió al qüestionari.

Taula 12. Quadre resum del disseny de la recerca

4. Resultats

4.1. Tractament de les dades

Com s'ha explicat anteriorment, a mitjans de juny de 2007 es recullen els qüestionaris. Atesa la quantitat de dades obtingudes i el tipus de tractament a efectuar amb les mateixes s'utilitza el programa de full de càlcul Excel (versió de Microsoft Office 2003) per recollir i analitzar la informació. Es crea un codi per introduir les dades que es pot veure a les taules 10 i 11.

Durant el procés de buidatge de la informació es donen una sèrie de situacions que no estaven contemplades al codi inicial pel que:

- *Se sent la necessitat d'elaborar uns criteris addicionals per procedir a l'anàlisi de les dades.* Amb un simple cop d'ull es pot veure que en els qüestionaris hi ha caselles en blanc i que hi ha alguns materials sobre els quals no s'ha opinat.
- *Es decideix tenir en compte l'EBM Els Menuts pel que fa a la informació referent a l'assistència i seguiment del programa i descartar-la a l'hora de valorar els materials.* D'una banda es comprova com els qüestionaris provinents de l'EBM Els Menuts es mostren gairebé buits: només es troben les respostes de la primera part, les referides a la implicació dins del projecte (vegades que s'ha assistit els dissabtes, visita de l'especialista, reunió final...) però en canvi, pel que fa a la valoració de cada material proposat, el qüestionari resta en blanc. Tenint en compte que el programa es comença a aplicar en aquesta escola en data 30 de gener de 2007, atès que es tracta d'un centre de nova creació i que tan sols tres de les educadores han assistit a les sessions de dissabte des de l'inici del programa (ja que la resta són contractades a partir del mateix mes de gener), es considera que l'esmentada escola no ha tingut prou temps de seguir i aplicar la proposta i per aquest motiu no n'ha pogut fer una valoració. Per tant, tenint en compte que es reben 7 qüestionaris d'aquesta escola, la mostra, pel que fa a la valoració dels materials, queda reduïda a 51.
- *S'assigna el número 8 als materials sense resposta. No es tenen en compte aquestes respostes per als càlculs de la valoració dels materials, les mitjanes ni les desviacions típiques dels ítems.* D'altra banda es troben forces qüestionaris en els que no hi ha puntuacions per a un material concret: tots els seus ítems a valorar resten en blanc. En no conèixer el motiu que provoca la no resposta en uns materials concrets, es desestima el valor que aquests individus aporten a aquesta part de la recerca, per tant, no s'utilitzaran aquestes dades en la realització dels càlculs pertinents. De totes maneres, mitjançant un gràfic circular, a l'apartat 6.3. es mostrarà quin percentatge d'educadores deixen cada material sense respondre.

En resum, cada vegada que es mostri el resultat d'un material concret, es farà un càlcul de la mostra que el respon desestimant a tots aquells que l'hagin deixat buit, de manera que cada material estarà valorat per un nombre diferent de persones.

- *S'ha adjudicat el número 9 a les contestes en blanc d'un ítem concret.* També hi ha casos en els que el material s'està valorant però hi ha un o alguns dels seus ítems sense resposta. A tots aquells aspectes que han quedat puntualment sense resposta se li ha assignat un 9 i sí s'han tingut en compte a l'hora d'analitzar les dades.
- *Es donen per vàlides les respostes de les educadores que no han vingut a les sessions col·lectives.* Hi ha, com es veurà en la mostra de resultats, 15 persones que no han participat en les jornades col·lectives però sí han respost el qüestionari. Buidant les dades d'aquestes persones s'observa com deixen molts materials sense resposta (assignant-li un número 8 en el codi de respostes). Es tenen en compte les valoracions que fan dels materials ja que no els puntuen tots. Tan sols opinen sobre els materials que, suposem, han vist utilitzar a la investigadora o a les companyes de feina en realitzar l'activitat corresponent a l'aula.
- *No es té en compte l'opció "altres" dins dels ítems del qüestionari.* Tan sols un individu ha omplert l'opció "altres" contemplada dins dels ítems de valoració. Les seves respostes es refereixen al drap i a la capsa del cadireta enlaire i són, respectivament: "passar-s'ho bé amb la música" i "gaudir de la música". Donat el poc impacte de respostes s'acorda no tenir en compte aquesta opció.
- *La columna de cada material que pregunta si es fa servir per altres activitats, i demana que s'expliquin es desestima en la recerca.* Una part molt petita de la població dona resposta a aquest punt. Les instruccions no van ser suficientment precises com per concretar què es considera activitat i què, en canvi, seria un ambient o crear un clima.

Havent explicat els criteris emprats en l'anàlisi de les dades, es dona pas a la mostra dels resultats.

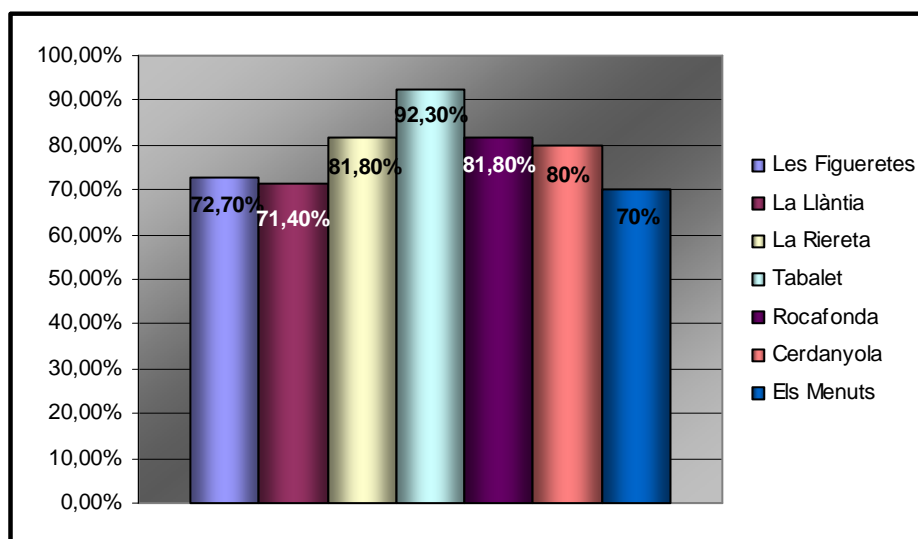
4.2. Resultats sobre la participació en el projecte

Es mostren a continuació els resultats de la recerca en relació al tercer objectiu: **valorar quantitativament el grau de participació en el projecte.** Es veuran tants apartats com preguntes al respecte hi ha al qüestionari.

4.2.1. Participació als qüestionaris, percentatge de participació de cada escola

La primera dada recollida de la recerca és la relació de les persones que hi participa responnent als qüestionaris. S'han volgut mostrar els resultats posant-los en relació amb els centres educatius de procedència per tal d'aconseguir l'objectiu: valorar quantitativament el grau de participació en el programa. L'anàlisi s'ha realitzat prenent el nombre de qüestionaris rebuts de cada escola i calculant el percentatge que li correspon respecte del nombre total d'educadores que hi ha a cada centre – tenint un llistat del personal com a document base (veure annex)-.

El resultat, com es presenta a la gràfica 1, és gairebé simètric. És a l'EBM Tabalet on es dona una participació més elevada, que supera el 92%. A continuació, gairebé el 82% de l'equip docent de les EBM La Riereta i Rocafonda lliura qüestionaris. S'han rebut també del 80% del personal de l'EBM Cerdanyola i, de la resta de centres, EBM Les Figueretes, EBM La Llàntia i Els Menuts amb una participació del 72,70%, 71,40% i 70% respectivament. Es troba que la participació és elevada pel que es desprèn un interès per la formació i la recerca.

Gràfica 1. Percentatge de participació als qüestionaris

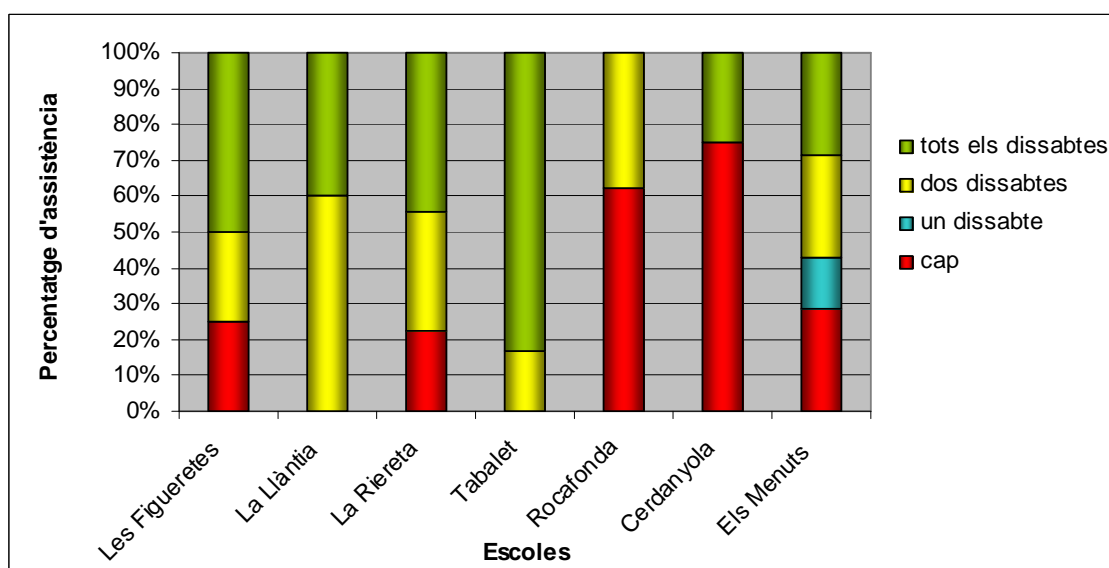
4.2.2. Participació en les jornades de dissabte

Durant el curs 2006 -07 es van portar a terme tres sessions de formació en dissabte al matí de 5 hores cadascuna. A la Gràfica 2 es pot observar l'assistència a aquestes d'una manera detallada. A l'eix horitzontal estan situades les escoles i al vertical el percentatge de participació. S'ha assignat un color a cadascuna de les respostes possibles segons si s'ha vingut a un nombre de sessions concret o a cap.

Es veu com especialment l'EBM Rocafonda i l'EBM Cerdanyola acumulen més persones que no segueixen la formació. Gràcies al contacte directe de la investigadora amb les escoles es pot donar una explicació a aquest fet. D'una banda, l'EBM Cerdanyola, amb el percentatge més alt d'absentisme, d'un 75%, ha seguit l'estratègia de dividir en dos el seu equip docent per a què una part pugui seguir la formació de música i l'altra realitzi una formació d'una altra matèria que se'ls ha ofert simultàniament. Es pot constatar aquesta dada si s'observa com el 25% restant de l'equip ha vingut a totes les sessions. El que ja no se sap és si la divisió prevista de l'equip era equitativa (meitat a una formació i meitat a una altra). D'altra banda, el cas de l'EBM Rocafonda és diferent. Es tracta d'un equip poc cohesionat on una part important dels docents està arribant a l'edat de jubilació i el seu interès per fer formació no és prioritari en aquest moment. També és destacable l'alt grau de participació de les EBM la Llànvia i, sobretot de Tabalet, escola que més segueix la formació. Es poden aportar dades sobre el seu equip, molt jove i amb ganes d'aprendre.

Una altra dada de la que disposem per valorar la participació és d'un llistat de personal inscrit en la formació (veure annexos). Un total de 46 educadores segueix la formació perquè personalment ha optat per aquesta opció. És una xifra molt significativa ja que, durant aquest curs, un 63% del col·lectiu ha participat en la formació.

Si es compara la present gràfica amb l'anterior, per veure la relació existent entre lliurament dels qüestionaris i participació en les jornades de dissabte, es pot observar com, exceptuant l'EBM Tabalet, no existeix una relació directa entre aquestes dues modalitats de participació.

Gràfica 2. Percentatge de participació a les sessions de dissabte

4.2.3. Participació durant la visita al centre

Una altra de les preguntes del qüestionari fa referència al nombre de vegades que s'ha vist fer activitat a la investigadora durant la seva visita a cada centre escolar. El màxim de vegades possibles és quatre. S'ha de tenir en compte, per a fer-ne una valoració, que és molt difícil que totes les educadores ho hagin pogut veure tantes vegades ja que en l'horari en el que es produeixen les visites és impossible que les educadores deixin els nens i nenes sols per venir a veure què es fa a una altra classe, ni moltes vegades hi ha lloc a organitzacions internes. Tan sols, i no sempre, la coordinadora, les mestres de suport i la mestra d'aula poden seguir les visites. Cal matisar també que, per a l'EBM Els Menuts, han estat tan sols tres vegades atès que el centre, de nova creació, es va inaugurar el gener de 2007, quedant al marge durant la primera ronda de visites.

	NO	SÍ 1 vegada	2 vegades	3 vegades	4 vegades	NO CONTESTA
Les Figueretes	0	37,5%	25%	25%	0	12,5%
La Llàntia	0	0	0	20%	80%	0
La Riereta	0	22,22%	22,22%	44,44%	0	11,11%
Tabalet	0	8,33%	50%	41,67%	0	0
Rocafonda	0	44,44%	22,22%	11,11%	22,22%	0
Cerdanyola	0	12,5%	12,5%	37,5%	25%	12,5%
Els Menuts	0	28,57%	42,86%	28,57%	0	0

Taula 13. Percentatge de participació durant la visita al centre

Un primer aspecte a destacar és el percentatge d'educadores que no responen aquesta pregunta. No es poden saber els motius. El que sí se sap, gràcies al seguiment, és que gairebé tothom, durant el curs 2006 – 07 ha pogut veure el treball de la investigadora a les aules, en el que posa en pràctica les activitats realitzades a les jornades col·lectives.

Pot cridar l'atenció el percentatge tan elevat d'educadores de l'EBM La Llàntia que han vist quatre vegades la investigadora a l'aula. Això és conseqüència de les característiques de l'escola on, amb només quatre aules i sense grup de lactants l'organització interna ha permès realitzar activitat a cada aula en cada visita.

Rocafonda és l'escola en la que menys docents han pogut veure el projecte aplicat a la seva aula. El criteri acordat entre la coordinadora del centre i la coordinadora del projecte ha estat el de potenciar al màxim les visites a les aules d'aquelles educadores que segueixen el projecte des de totes les seves dimensions, és a dir, completar la formació d'aquelles qui assistien a les jornades col·lectives. A l'EBM Cerdanyola es va donar una situació similar i es va prendre la mateixa decisió que a Rocafonda. A la resta d'escoles la participació ha estat regular i s'han intentat fer torns per tal que totes les aules rebessin la visita de la investigadora en una ronda o altra.

4.2.4. Participació en la reunió final

Igual que a l'apartat anterior, hi ha persones que no omplen l'opció corresponent a aquesta pregunta al qüestionari. Aquest percentatge, en la majoria dels casos, podria fer pensar en un canvi en el registre de respostes ja que poden fer variar considerablement les possibilitats si o no. Com que la investigadora ha seguit molt de prop el projecte i té registres de les persones assistents a aquestes reunions se sap que, excepte en el cas de Tabalet, les respostes expressen la realitat. Tan sols la coordinadora i alguna mestra de suport han pogut seguir les reunions finals. Quan es va organitzar aquest espai com a part de la formació es va creure que, ja que les trobades tan sols duren una hora i són molt ocasionalment, podrien donar-se organitzacions internes – ajuntar grups, fer torns rotatius, per exemple- per tal de facilitar l'assistència. Però aquesta no ha estat l'actuació. Amb bon criteri les educadores pensen que vint nenes i nens són ja masses com per agrupar aules.

	SÍ	NO	No contesta
Les Figueretes	12,5%	75%	12,5%
La Llàntia	20%	80%	0
La Riereta	11,11%	77,78%	11,11%
Tabalet	0	91,67%	8,33%
Rocafonda	22,22%	66,67%	11,11%
Cerdanyola	12,5%	75%	12,5%
Els Menuts	28,57%	71,43%	0

Taula 14. Percentatge de participació en la reunió final.

4.3. Resultats de la valoració de cada material

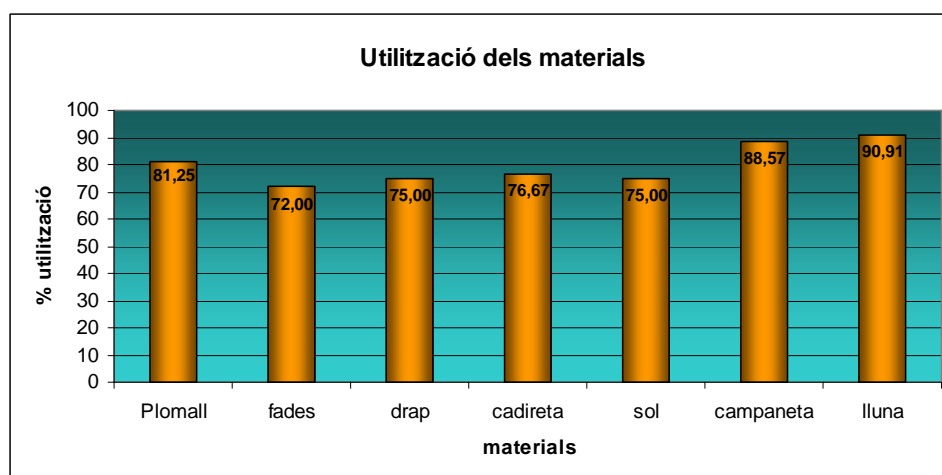
Havent aconseguit en fases anteriors el primer objectiu, detectar, conjuntament amb els actors, els aspectes que han esdevingut més significatius en l'aplicació de la proposta didàctica i, havent obtingut com a resultat que l'ús dels materials ha esdevingut el factor més important de la mateixa, es procedeix a concretar quins materials es valoraran. Es decideix, mitjançant un procés de diàleg i reflexió, acotar set materials (veure apartat 2.5.1. Descripció dels materials). Es mostren en aquest punt els resultats referents al segon objectiu de la recerca, **determinar l'ús que les educadores atorguen a set materials concrets en relació amb la proposta didàctica i avaluar-los**. S'han realitzat dues anàlisis complementaries sobre aquest objectiu. D'una banda s'han estudiat les respostes donades a cada material concret i, d'altra banda, al proper apartat (4.4.), es mostraran els resultats comparant els ítems de valoració dels diferents materials.

La manera de presentar els resultats d'aquest capítol consistirà en:

- encapçalar cada material amb un gràfic on es pugui veure el percentatge d'educadores que avaluen el material concret, (que, per tant, omplen les opcions de dóna el qüestionari) com a punt de referència per saber el nombre de respostes. No es coneixen els motius reals pels quals hi ha educadores que deixen materials sense omplir però s'intueix que es probable que encara no s'hagi utilitzat el material a valorar i, per tant, encara no tinguin una opinió al respecte.
- Comentar la gràfica en la que es poden veure detalladament les respostes donades a cada ítem concret.

Com a primer resultat s'ha volgut plasmar el grau d'utilització d'aquests materials. Aquest anàlisi és fruit de la pregunta: fas servir aquest material per a l'activitat que et proposem? i es pot veure el resultat obtingut a la gràfica 3. Per fer aquest càlcul no s'han tingut en compte les persones que no han contestat en referència a aquest material.

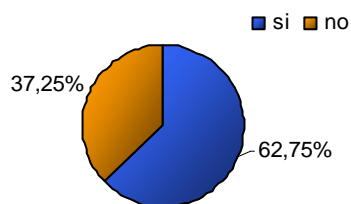
Tres dels set materials són utilitzats per més del 80% dels qüestionats. Encapçalant el rànking trobem la Capsa del Lluna lluneta, amb un 90,91% d'utilització. Molt de prop segueix la Capsa de la Campaneta la ning - ning, amb un grau d'utilització del 88,57% de la població. En tercer lloc es troba el Plomall (81,25%). A continuació, uns altres tres materials obtenen una puntuació molt semblant. Es tracta de la Capsa del Cadireta enlaire, del Drap gran i els Elements del Sol solet – empatats - i, que obtenen un 76,67% i 75% d'ús respectivament. Finalment, el material menys utilitzat ha estat la Capsa de les fades, utilitzada per un 72% de les educadores.

Gràfica 3. Percentatge d'utilització dels materials.

Seguidament, es mostren els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de cada material de forma aïllada, realitzada a partir d'un enfocament més detallat d'aquests.

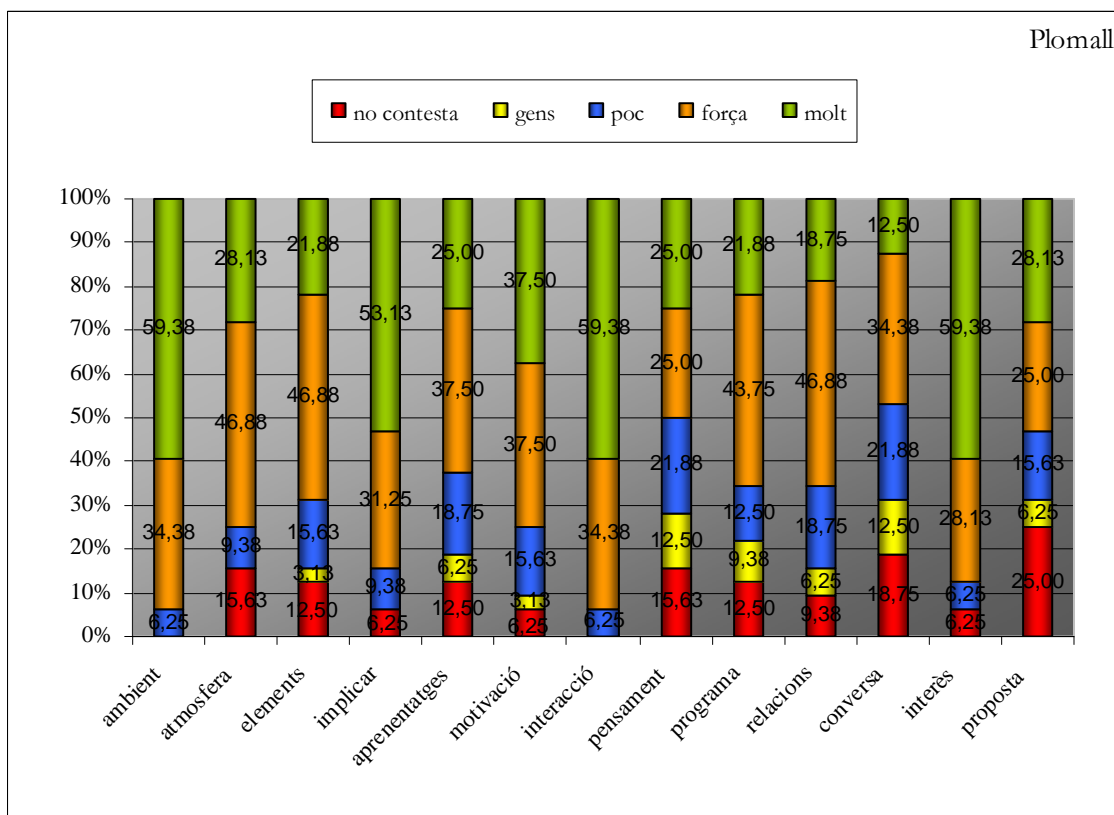
■ Plomall

Gràfica 4: % respostes Plomall

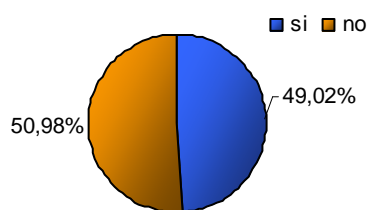
El Plomall és un dels materials que més població ha valorat. Aquest 62,75% que han donat respostes en els qüestionaris, opinen que és un molt bon material pel que fa a crear ambient d'escolta i captar l'atenció, per implicar-hi els infants i per veure el seu interès per l'activitat. És a dir, valoren l'efecte de l'objecte durant el transcurs de l'audició. També valoren positivament el que faciliti la interacció adult – infant. Altres aspectes que valoren són l'ajut que

ofereix el material per mostrar l'atmosfera de la música, com ajuda també a expressar i ser conscient dels elements musicals i com motiva i dóna seguretat a l'hora de realitzar activitat musical. Les situacions menys valorades giren al voltant del plantejament didàctic. El material, amb la formació rebuda durant aquest curs, encara no és una font que ajuda a establir relacions ni converses de música amb les companyes, ni permet graduar la progressió de la proposta. És al Plomall al material on les converses sobre música són menys valorades, no arribant al 50% la seva consideració beneficiosa.

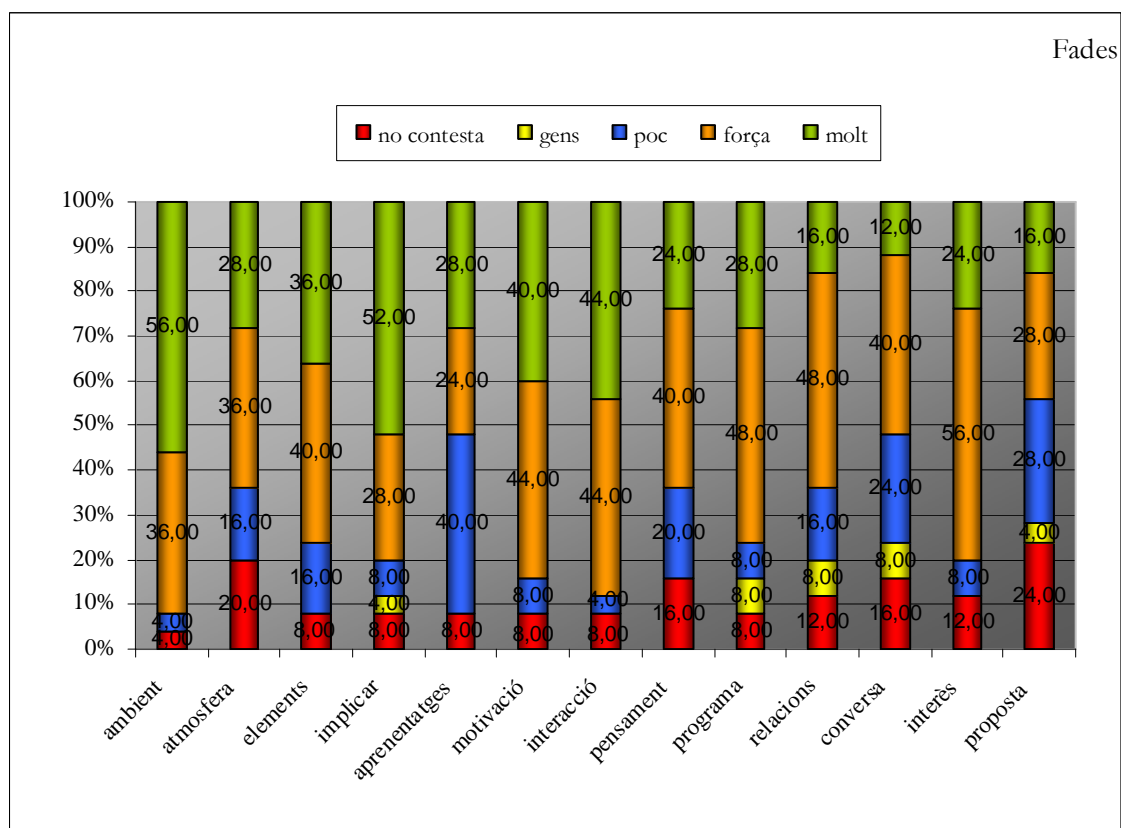
Gràfica 5. Valoració del material Plomall

▪ Capsa de les fades

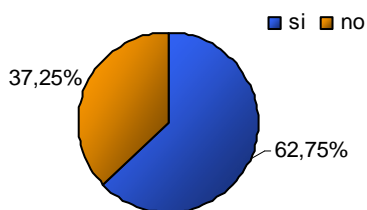
Gràfica 6. % respostes Fades

El nombre de respostes recollides d'aquest material és el menor de tots, amb una participació de menys de la meitat de la població. L'explicació que es pot entreveure es relaciona directament amb el fet que, des del punt de vista de la investigadora i en base a les converses mantingudes amb les educadores durant la formació, és el material que té relacionada una proposta didàctica més complexa, tant d'elaboració del mateix material com d'expressió d'elements musicals seguint l'audició amb la que es relaciona. Els ítems més valorats són els mateixos que al Plomall però amb alguna variació. El que té una puntuació més alta torna a ser l'ambient: la Capsa de les Fades ens ajuda a crear un ambient d'escolta i atenció. La implicació dels nens en l'activitat, la motivació de les pròpies mestres i la interacció adult – infant són aspectes també molt ben valorats del present material. S'observa també, a partir del gràfic, com les situacions de compartir coneixements amb el col·lectiu –relacions i converses- i la graduació de la proposta tornen a ser poc valorades. Tampoc no es valora que pugui ajudar a veure com s'adquireixen els aprenentatges, fet que pot estar relacionat amb el poc ús que se n'ha fet del material en aquest moment – prenent com a testimoni la baixa participació en aquest material-.

Gràfica 7. Valoració del material Fades

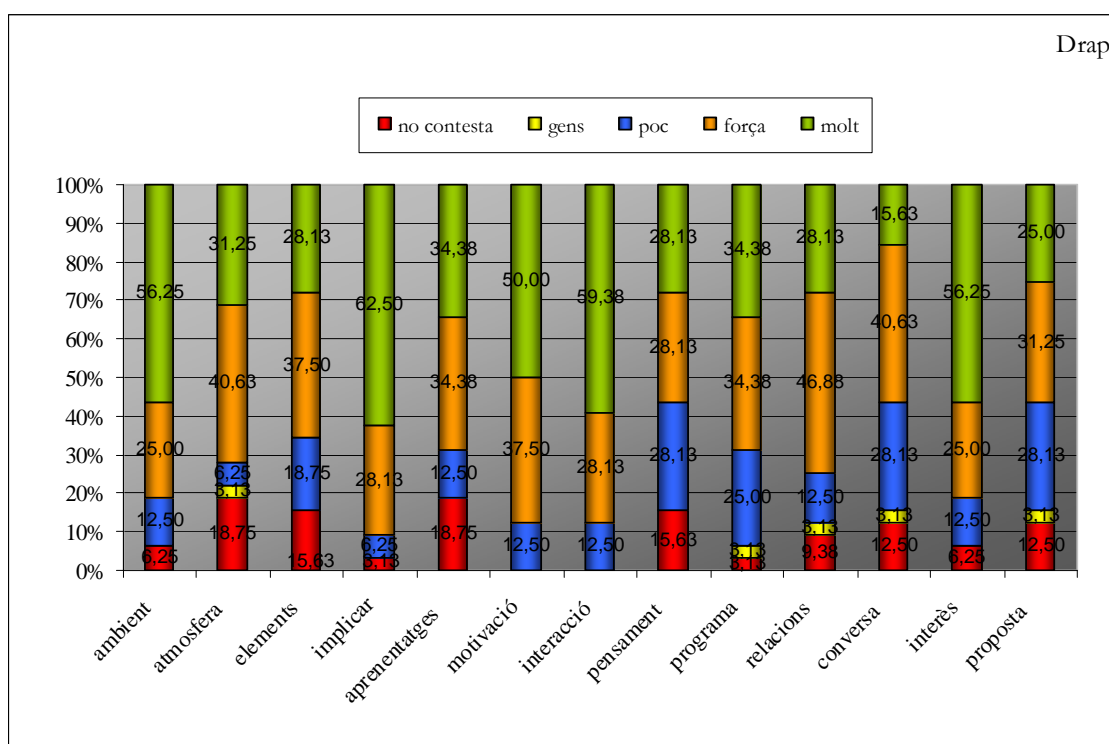
■ Drap gran

Gràfica 8. % respostes Drap

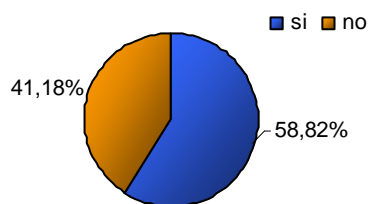
El nombre de respostes recollides d'aquest material és del 62,75%. Els aspectes més valorats són comuns als altres dos materials presentats anteriorment. Hi ha, però, una petita variant: el cap de llista ja no és la creació d'un ambient d'escolta el i captar l'atenció. L'aspecte protagonista del Drap és el foment de la implicació dels nens en l'activitat, seguit molt de prop per la motivació de la mestra i el grau de seguretat a l'hora de fer

música i la interacció mestre – infant. Aquí el material, a més de l'ús pedagògic, serveix com a potenciador de la vessant lúdica de la música. Es pot dir que és dels materials valorats menys negativament ja que el percentatge de respostes “gens” és mínim, i hi ha ítems sobre els que tothom s'ha manifestat – implicació i interacció – accentuant l'ambient de cohesió de l'activitat. Els tres aspectes menys valorats, amb la mateixa qualificació, són la graduació de la proposta, la conversa sobre música i l'ordre en el pensament musical.

Gràfica 9. Valoració del material Drap

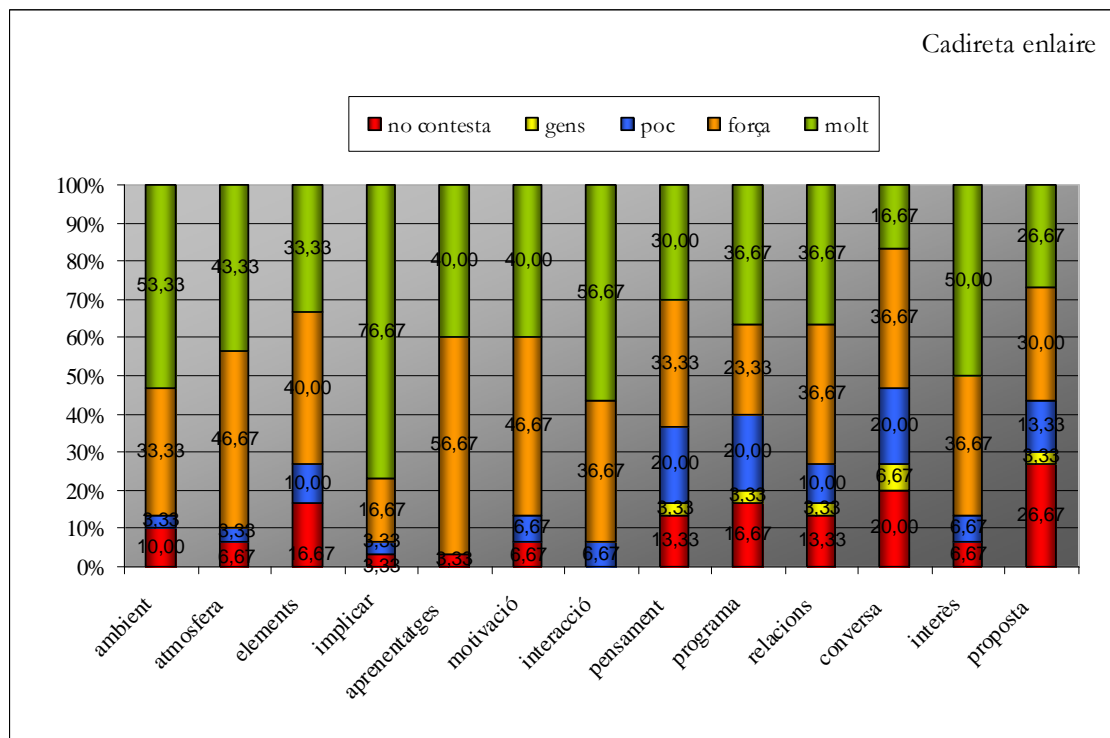
▪ Capsa Cadireta enlaire

Gràfica 10. % respostes Cadireta enlaire

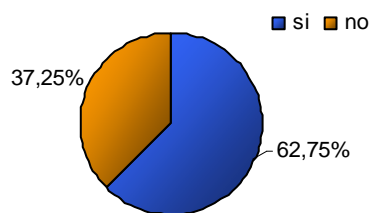
La participació a l'hora de valorar aquest material torna a disminuir. És una activitat pensada per la classe de 2 – 3 anys, amb la qual cosa és possible que les educadores dels altres grups no l'hagin portat a la pràctica i per tant no s'hagin pogut formar una opinió al respecte. És tracta d'un material que, com es

pot veure al gràfic, facilita moltíssim la implicació dels infants en l'activitat – un 76,67% de les respostes li donen la màxima puntuació-. Els altres aspectes més ben valorats tornen a ser la interacció mestre – infant (56,67% de respostes “molt”) , la creació d'un ambient d'escolta i el captar l'atenció (53,3% de respostes “molt”) i el poder veure l'interès dels nens i nens per l'activitat (50% ho valora “molt”). Cal destacar la valoració obtinguda de l'aspecte observar com van adquirint aprenentatges: és puntuat molt alt. Les característiques de l'activitat permeten fer aquesta observació ja que els infants arriben a tenir una participació molt activa en la mateixa. Els aspectes menys valorats, mostrats en ordre descendent de puntuació, són el provocar converses sobre música, el graduar la progressió de la proposta, el facilitar la programació d'activitats musicals i, en darrer lloc, ordenar el pensament musical.

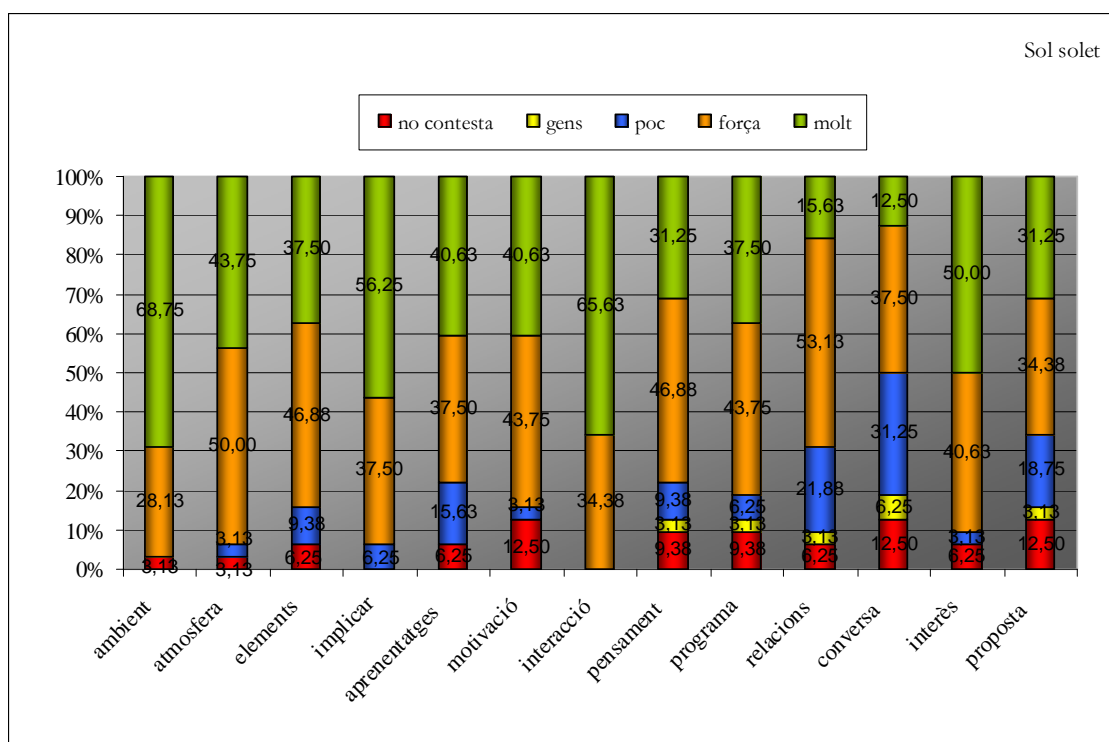
Gràfica 11. Valoració del material Cadireta enlaire

▪ Elements Sol solet

Gràfica 12. % respostes Sol solet

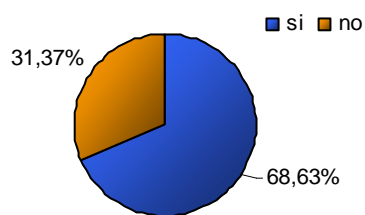
Com es pot veure al gràfic de participació, el 62,75 % dels enquestats opina sobre el Sol solet. Una vegada analitzades les respostes s'ha vist que la valoració d'aquest material aporta poca diferència respecte els altres. La puntuació més alta – sempre prenent el valor “molt” com a referència-, es dona als aspectes: crear un ambient d'escolta i captar l'atenció (68,75 %), facilitar la interacció mestre /a – infant (65,63%), propiciar la implicació dels nens en l'activitat (56,25%) i veure l'interès dels infants per l'activitat (50%). També manté com a aspectes menys valorats aquells que han jugat aquest paper en els anteriors materials; es manté la dificultat del material per facilitar tant les converses sobre música com les relacions entre companyes. L'ítem graduar la progressió de la proposta tampoc es considera favorable.

Gràfic 13. Valoració del material Sol solet

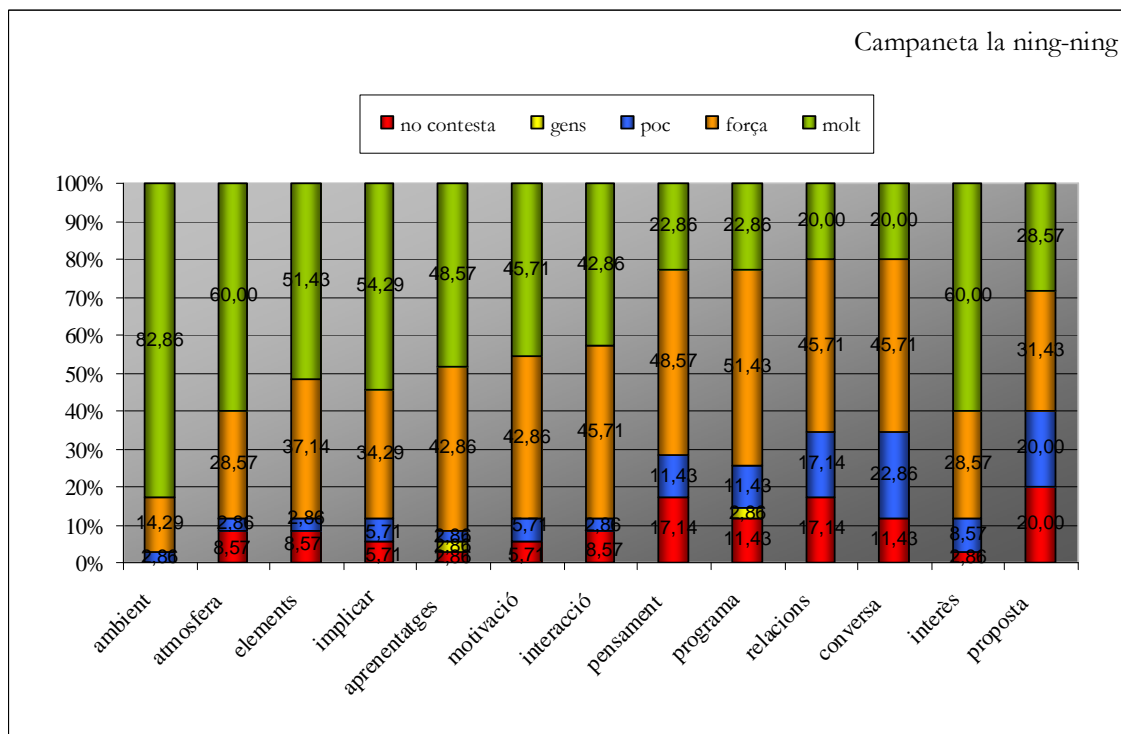
▪ Capsa Campaneta la ning - ning

Gràfica 14. % respostes Campaneta la ning – ning

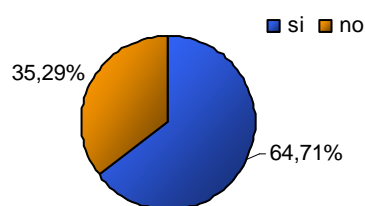
Aquest és el material del que es recullen major nombre de respostes, el 68,63% de les educadores que lliuren qüestionaris ha opinat sobre la Campaneta la ning – ning. D'entrada destaca la valoració tan alta que rep en tots els seus ítems, prenen protagonisme per damunt dels altres la creació d'un ambient d'escolta i el captar l'atenció (82,86% ho puntuen "molt" i tan sols el 2,86 % pensa que "poc". Els següents ítems més valorats són mostrar l'interès dels nens per la proposta i l'expressar

l'atmosfera i el caràcter de la música, puntuats pel 60% amb "molt" i tenint una puntuació de gairebé el 29% de "força". Deixant de banda aquests tres ítems més destacats sobre els altres, la resta es mouen en valors força semblant. Els aspectes que destacarien pel que fa a la qualificació més baixa vénen en la mateixa línia que la resta de materials, tan sols que el cap de llista és la graduació de la progressió de la proposta, que més del 50% el valoren positivament, seguit de les converses sobre música i la potenciació de les relacions amb les companyes, que obtenen la mateixa puntuació.

Gràfica 15. Valoració del material Campaneta la ning-ning

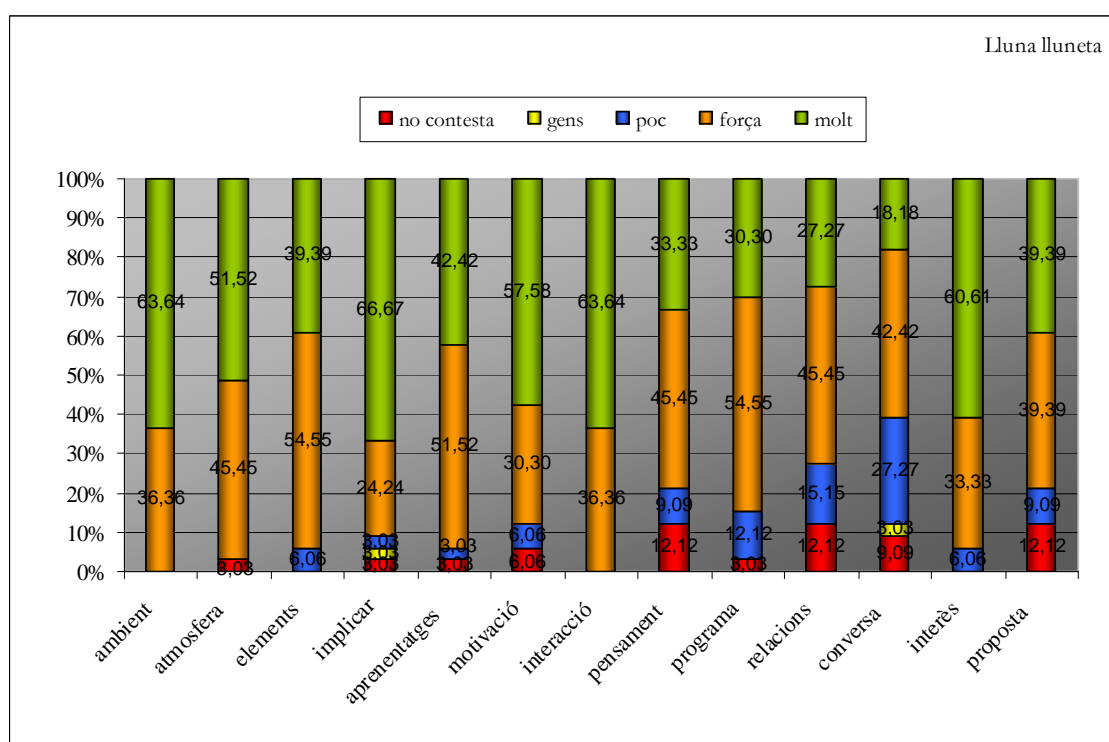
▪ Capsa Lluna lluneta

Gràfica 16. % respostes Lluna lluneta

El 64,71% de la població que participa a la recerca facilita informació sobre la Capsa del Lluna lluneta. Mirant la gràfica de valoració del material es pot apreciar quan de positiva és la valoració. Si es mira més detalladament es pot veure com la implicació dels infants en l'activitat és jeràrquicament l'aspecte més

valorat (66,67 % de respostes de màxima puntuació) seguit de la interacció mestre/a – infant i la creació d'un ambient d'escolta i captar l'atenció que obtenen, ambdós, una qualificació de “molt” del 63,64 % de les educadores. Com es veu, la interacció, la motivació del mestre i l'interès dels nens per l'activitat també són factors ben valorats. Els aspectes sobre els que caldria incidir, com s'ha vist, constants al llarg de tots els materials analitzats, són els referents a les relacions amb la resta de l'equip, tant pel que fa a establir converses sobre música, com pel que fa a propiciar relacions amb les companyes.

Gràfica 17. Valoració del material Lluna lluneta

4.4. Resultats de la valoració per ítems

En aquesta part de mostra de resultats es continua donant informació per aconseguir el segon objectiu de la recerca, **determinar l'ús que les educadores atorguen a set materials concrets en relació amb la proposta didàctica i avaluar-los**. Partint de les gràfiques anteriors s'ha buidat la informació en una taula agrupant les respostes per ítems enlloc de per materials. No s'han tingut en compte a les persones que en un moment determinat no han respost – a les que s'ha assignat un número 9 en el codi de buidatge - . A partir de càlculs mitjançant el mateix programa informàtic s'han arribat a establir les mitjanes aritmètiques i les desviacions típiques de cada ítem de cada material. S'ha cregut oportú també mostrar la valoració global cada ítem i de cada material ja que no s'ha contemplat aquest aspecte al qüestionari i es troba una dada interessant per a l'extracció de conclusions. Serà per aquesta darrera dada per la que es començarà la mostra de resultats d'aquest apartat.

És curiós, si més no, veure la relació entre les qualificacions finals de cada material i el seu ús. Mirant la taula 14 i mostrant els resultats seguint un ordre jeràrquic de més a menys puntuació – tenint com a màxima puntuació la nota 4 - es veu com la Capsa Lluna lluneta és la més valorada, amb 3,39 punts. Seguidament, amb 3,35 hi ha la Capsa de la Campaneta la ning – ning. Els Elements del Sol solet obtenen 3,29 mentre que el Drap gran es valorat amb 3,21. En darrer lloc, i al mateix nivell jeràrquic, es troben la Capsa de les fades i el Plomall amb 3,11 punts cadascú.

Així que, si es reprèn la gràfica 3 en la que es mostra l'ús dels materials, es veurà que no hi ha una correspondència directa entre qualificació i ús tot i que la Capsa Lluna lluneta i la Campaneta la ning – ning són les més valorades i utilitzades i la Capsa de les fades, a l'altre pol, el menys utilitzat i el menys valorat dels materials proposats.

Per tant, com es pot deduir d'aquesta explicació, la majoria dels ítems de cada material han estat puntuats per damunt de 3. Mirant amb més detall es pot reafirmar la tendència manifesta al capítol anterior de puntuar determinats ítems més favorablement a tots els materials. Tenint en compte les mitjanes globals es veu com l'aspecte més valorat és que els materials són útil per crear ambient d'escolta i captar l'atenció, puntuat amb un 3'61. Molt de prop segueix el fet de provocar la implicació dels infants en l'activitat, amb una nota mitjana de 3'54 i, a tan sols dues centèsimes, amb un 3'52, es troba la facilitat d'interacció mestre – infants. S'ha considerat oportú mostrar també la puntuació de l'ítem veure l'interès dels infants per l'activitat, ja que és el quart de la llista de més valorats, amb un 3,46 i ha aparegut recurrentment en posicions capdavanteres a l'anàlisi de resultats corresponent a cada material (4.3. Resultats de valoració de cada material).

Si es miren els valors de manera aïllada, es pot confirmar que la puntuació particular més alta, un 3'80 es correspon amb l'ítem crear un ambient d'escolta i captar l'atenció del material Capsa Campaneta la ning - ning, seguit d'un 3'76 obtingut a implicar els infants en l'activitat en el material Capsa Cadireta enlaire, i de l'implicar als Elements Sol solet.

	Plomall		fades		drap		cadireta		Sol		campaneta		lluna		Global
	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$	Σ	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$	σ	$\bar{X}$
ambient	3,53	0,621	3,54	0,588	3,47	0,730	3,56	0,577	3,71	0,461	3,80	0,473	3,64	0,489	3,61
atmosfera	3,22	0,641	3,15	0,745	3,23	0,765	3,43	0,573	3,42	0,564	3,63	0,554	3,53	0,507	3,37
elements	3,00	0,770	3,22	0,736	3,11	0,751	3,28	0,678	3,30	0,65	3,53	0,567	3,33	0,595	3,25
implicar	3,47	0,681	3,39	0,839	3,58	0,620	3,76	0,511	3,50	0,622	3,52	0,619	3,59	0,712	3,54
aprenentatges	2,93	0,900	2,87	0,869	3,27	0,724	3,41	0,501	3,27	0,740	3,41	0,701	3,41	0,560	3,22
motivació	3,17	0,834	3,35	0,647	3,38	0,707	3,36	0,621	3,43	0,573	3,42	0,614	3,55	0,624	3,38
interacció	3,53	0,621	3,43	0,590	3,47	0,718	3,50	0,630	3,66	0,483	3,44	0,564	3,64	0,489	3,52
pensament	2,74	1,059	3,05	0,740	3,00	0,832	3,04	0,871	3,17	0,759	3,14	0,639	3,28	0,649	3,06
programa	2,89	0,916	3,04	0,878	3,03	0,875	3,12	0,927	3,28	0,751	3,06	0,727	3,19	0,644	3,09
relacions	2,86	0,833	2,82	0,853	3,10	0,772	3,23	0,815	2,87	0,730	3,03	0,680	3,14	0,693	3,01
conversa	2,58	0,945	2,67	0,856	2,79	0,787	2,79	0,884	2,64	0,826	2,97	0,706	2,83	0,791	2,75
interès	3,57	0,626	3,18	0,588	3,47	0,730	3,46	0,637	3,50	0,572	3,53	0,662	3,55	0,617	3,46
proposta	3,00	0,978	2,74	0,872	2,89	0,875	3,09	0,868	3,07	0,858	3,11	0,786	3,34	0,670	3,03
Valoració gobl	3,11		3,11		3,21		3,31		3,29		3,35		3,39		

Taula 15. Mitjanes i desviacions típiques dels ítems a valorar i dels materials.

A l'altra cara de la moneda, els aspectes menys valorats i les seves puntuacions globals respectives són: fer conversa sobre música – 2'75, establir relacions amb les companyes – 3'01, graduar la progressió de la proposta – 3'03, ordenar el pensament musical – 3'06 i programar activitats musicals – 3'09. Cal dir que tot i que són els aspectes menys valorats, la puntuació mitjana que se'ls atorga supera l'aprobat, per tant, es tracta de resultats molt positius. L'ítem en el que es concentren les puntuacions més baixes és clarament el fer conversa sobre música. El material que obté la nota més baixa en aquest aspecte és el plomall amb un 2'58, seguit de la Capsa de les fades, 2'67 i dels Elements Sol solet, 2'64.

Els resultats obtinguts també són favorables analitzant-ne les desviacions típiques. Tan sols una de les desviacions calculades supera el número 1, (1'059) fet que ens indica l'alt grau de coincidència de les respostes. Aquest ítem concret es troba dins del material Plomall. Les desviacions més favorables es concentren clarament al voltant dels ítems crear un ambient d'escolta i captar l'atenció (Elements Sol solet 0'461, Capsa Campaneta la ning – ning 0'473 i Capsa Lluna lluneta 0'489) i al facilitar la interacció mestre/a – infant (Elements Sol solet 0'483, Capsa Lluna lluneta 0'489 i Capsa Campaneta la ning – ning 0'564). Les desviacions més altes que es troben, i per tant en aquest cas subtilment desfavorables, giren al voltant dels ítems graduar la progressió de la proposta, amb una mitjana de desviació típica de 0'843, fer conversa sobre música que obté 0'828 de la mateixa operació i, programar activitats musicals amb un valor de 0'817.

És interessant observar com hi ha ítems que es mantenen constantment en la part positiva de la balança (ambient, interacció, implicació i interès) i d'altres que sempre ho fan en la part negativa (conversa, relacions, pensament i proposta).

4.5. Síntesi dels resultats

Els resultats que s'han mostrat fins ara feien referència directa al qüestionari. A la taula següent es resumeixen els resultats posant-los en relació amb cadascun dels objectius, ja que el primer no s'ha mostrat en aquest capítol per haver-se aconseguit en fases anteriors.

Primer objectiu	Detectar, conjuntament amb els actors, els aspectes que han esdevingut més significatius en l'aplicació de la proposta didàctica.
Resultats	Gràcies al contacte directe amb l'experiència i a la utilització de diferents instruments per a la recollida de dades (bàsicament actes de les reunions amb els diferents equips i observacions) es detecta que els materials per fer música són l'aspecte més representatiu del programa de formació. A totes les escoles tenen materials construïts i els empren amb regularitat.

Segon objectiu	Determinar l'ús que les educadores atorguen a set materials concrets en relació amb la proposta didàctica i avaluar-los.
Resultats	<p>Es concreten set materials per a la valoració. L'ordre de més a menys utilitzat és el següent: Capsa del Lluna lluneta (90,91%). Capsa de la Campaneta la ning – ning (88,57%), Plomall (81,25%), Capsa del Cadireta enlaire (76,67%), Elements del Sol solet (75%), Drap gran (75%) i Capsa de les fades (72%).</p> <p>En general, els aspectes més valorats dels materials són recurrents; els ítems que més punts obtenen - de l'1 al 4 - són: crear ambient d'escolta i captar l'atenció (3,61), implicar els infants en l'activitat (3,54) facilitar la interacció mestre/a – infant (3,52) i veure l'interès dels infants per l'activitat (3,46). També hi ha altres enunciats que sempre es troben en el darrer lloc de la valoració tot i que, com es pot veure, les seves puntuacions són molt altes: ordenar el pensament musical (3,06), graduar la progressió de la proposta (3,03), establir relacions amb els/les companys/es (3,01) i fer conversa sobre música (2,75).</p>
Tercer objectiu	Valorar quantitativament el grau de participació en el programa.
Resultats	<p>Encara que es tracta del primer curs d'aplicació del projecte podem afirmar que el grau de participació ha estat molt elevat en tots els formats organitzatius que s'han donat. D'una banda, un total de 46 educadores s'han apuntat lliurement a les jornades de formació col·lectiva i gràcies al control d'assistència sabem que totes elles han seguit la formació amb regularitat. Amb les dades obtingudes a partir dels qüestionaris sabem que L'EBM que segueix amb més nombre d'educadores el programa és Tabalet (el 83,33% de la plantilla ve a totes les sessions) seguida per la Llàntia (el 40% ve a totes les sessions). L'escola que menys segueix el projecte, en referència a les sessions de dissabte, és l'EBM Cerdanyola, on tals sols hi assisteix el 25% del col·lectiu d'educadores.</p> <p>Les estades al centre escolar també han permès que un gran nombre d'educadores observés la realització d'activitats musicals directament a les aules. No hem recollit cap dada que ens indiqui que algú s'ha quedat al marge d'aquest espai de formació. En tres de les escoles (Figueretes, Riereta i Cerdanyola) però, hi ha al voltant d'un 12% que no contesta a la pregunta "has vist el treball de l'especialista a la teva escola?", que dona informació sobre aquest aspecte. A l'EBM la Llàntia és on més s'ha pogut veure l'activitat musical a l'aula. Un 80% de l'equip l'ha pogut veure tres vegades. En la majoria de les escoles, s'ha pogut participar en aquest espai de formació dues o tres vegades de mitjana.</p> <p>Ens trobem, en canvi, que a la reunió final no ha pogut assistir tant personal com havíem previst; tan sols la coordinadora de l'escola i alguna mestra de suport. Hi ha força qüestionaris sense resposta en aquest punt.</p> <p>L'Equip Tècnic ha proporcionat informació als actors del projecte, tant a les mateixes escoles com al grup <i>Remis 0 – 3</i>. Tot i que no hi havia cap pregunta referent a aquest espai de formació a l'instrument de recollida de dades, se sap gràcies al contacte directe amb l'experiència, que l'assistència ha estat regular i molt elevada, d'un 95%, calculat amb les dades de les actes de les reunions.</p>

Taula 16. Quadre síntesi de resultats

5. Conclusions i propostes de futur

Es presenten a continuació les principals conclusions que es poden extreure del present treball de recerca i les propostes de futur que ha ocasionat.

CONCLUSIONS

1. **El fet d'haver compartit el disseny de la recerca amb les educadores, a banda d'haver resolt la detecció dels materials com a aspecte significatiu del programa didàctic, ha propiciat la reflexió i l'intercanvi entre els diferents equips que comparteixen l'experiència.** D'una banda, això ha proporcionat a la investigadora moltes hores d'observació directa i interacció sobre l'objecte d'estudi que han fet avançar l'experiència. Aquesta vivència directa ha desembocat en l'imminent aprenentatge de la comunitat de les escoles en el seu sentit més ample, on moltes de les persones implicades mai s'havia plantejat una recerca. Tota aquesta experiència ha permès aprendre també a la investigadora, dotant-la d'eines per a muntar recerques relacionades amb la pràctica. D'altra banda, cal esmentar que la recerca s'ha allargat en el temps degut a la naturalesa emergent de la mateixa.
2. **La participació de les educadores en el projecte, en els diferents formats de la formació, ha estat molt elevada.** Gràcies als diferents instruments de recollida de dades i als llistats proporcionats per l'ajuntament de Mataró es pot concloure que un percentatge molt alt de la plantilla d'educadores de les EBM de Mataró ha seguit el projecte (el 63%) i ha participat en els qüestionaris. D'aquest fet se n'extreu un alt interès per la formació i la recerca, especialment tenint en compte que la participació ha estat totalment lliure. Des de l'ajuntament també es valora molt positivament la formació. Afirmen que l'haver compartit el projecte amb i entre totes les escoles (EBM) de la mateixa població l'ha fet molt més extensiu donant cohesió a la plantilla i calant en la vida quotidiana de la totalitat de les EBM que n'han format part. Les formacions que s'apliquen a nivell més focal, afirmen, no tenen el mateix ressò ni el mateix èxit.
3. **La recerca ha provocat un canvi en l'organització del projecte per al curs 2007-08.** S'ha observat com la recerca ha influït en la formació permanent del professorat i en la innovació didàctica. Pel que fa a la formació permanent, ha permès detectar formats òptims i fer-ne l'avaluació. A l'estudiar la participació en els diferents formats de la formació s'ha posat de manifest la poca aflluència d'educadores que han assistit a la reunió final de la visita a cada centre. Entre aquesta dada i l'interès creixent que han mostrat vers la proposta, s'ha determinat que de cara al curs 2007 – 08 la reunió final es realitzarà en un horari en el que puguin assistir totes les

mestres. Això comportarà la reformulació de la resta d'horaris de l'estada a l'escola. En el terreny de la innovació, s'han donat criteris sobre les característiques, l'ús, l'adequació i el disseny de materials per fer música a l'educació infantil prenent-los com una de les eines a 0 -3.

4. **L'ús dels materials per fer música a les EBM assoleix el punt zero: les valoracions positives se situen a l'entorn de facilitar l'acció comunicativa de la música.** Tornant als objectius dels materials exposats al marc teòric de la recerca (pàgina 15, Malagarriga i Pérez 2008, 106) es pot establir una clara relació entre els ítems del qüestionari valorats recurrentment com a més positius i com a més negatius. D'una banda, els quatre més ben valorats queden emmarcats dins el primer objectiu dels materials: *facilitar la comunicació educador/a – infants, així com la interacció mútua*, pel que es desprèn que les educadores han copsat l'acció comunicativa musical que faciliten. D'altra banda, la gran majoria dels ítems menys valorats es troben dins del tercer objectiu: *propiciar la reflexió de l'educador davant les estratègies a seguir per optimitzar el procés d'ensenyament – aprenentatge*. Aquest darrer objectiu afecta directament a les educadores. Per tal que els materials per fer música esdevinguin una eina educativa completa cal que les educadores integrin i reflexionin sobre la graduació de la dificultat de les activitats, es formulin preguntes sobre la seva actuació, vegin com els materials les ajuden a programar prenent consciència dels objectius i valorin les pautes que faciliten per a l'avaluació. Per tant, i veient que els objectius segon i tercer no s'han aconseguit, s'afirma que en aquest primer any de projecte s'ha confirmat el primer dels objectius dels materials.
5. **“Els materials ens han permès captar la música a través d'un altre sentit, d'un altre registre”.** (S'utilitza com a enunciat de la conclusió una reflexió que va verbalitzar una de les integrants de l'equip tècnic en una de les trobades). Aquest és l'aspecte que sorgeix com a clau de l'èxit de l'ús dels materials per fer música a l'escola bressol. Després de l'experimentació i la vivència en les sessions de dissabte s'arriba a la conclusió que els materials han facilitat un major coneixement de la música. Gràcies a la manipulació constant les educadores s'han vist davant la situació de presa de decisions. En un primer estadi, quan les formadores mostraven els exemples d'activitats mitjançant materials, a les educadores se les evidenciava el contingut musical. En finalitzar una activitat i preguntar sobre aspectes com l'estructura o l'existència de plans sonors, les respostes, en un nombre altíssim, eren correctes. En un segon estadi es veu la necessitat de saber l'estructura de la Contradansa núm. 8 de Beethoven si es vol fer servir el plomall. En resum, la utilització dels materials en sincronització amb els elements musicals que es vulguin evidenciar, proporciona molta informació sobre la música, molta més de la que es pot obtenir sense ells. I de retruc, el fet de saber-ne més repercuteix àmpliament sobre la vivència i gaudi d'aquella música concreta i de la música en termes generals.

6. **Es reafirmen l'estructura i plans sonors com els elements musicals globalitzadors i aglutinadors en les propostes musicals enfocades a l'educació 0 - 3.** Fent un buidatge dels elements musicals continguts a les propostes didàctiques dels materials que es presenten es pot comprovar que l'estructura és l'element musical que apareix constantment. Si es comparen la resta dels elements musicals es pot comprovar també que els tres materials més valorats tenen també els plans sonors com a element musical a destacar.
7. **La complexitat de l'estructura musical ha estat determinant a l'hora d'utilitzar els materials.** Fruit de l'anàlisi musical de les activitats proposades a partir dels materials de la recerca, s'observa com està directament relacionat l'ús que se'n fa del material amb la dificultat que presenta el mateix. Els materials més utilitzats responen a una estructura musical curta i senzilla. El fet que l'estructura hagi estat un element musical present a totes les propostes d'activitat relacionades amb els materials i, alhora, la dificultat que la mateixa hagi condicionat l'ús dels materials, ha provocat curiositat a la investigadora, iniciant per aquesta via el que possiblement serà la temàtica de la seva tesi doctoral.
8. **Les converses sobre música com a possible tema d'estudi.** S'ha trobat que a la part de la recerca dedicada als materials hi ha hagut un cultiu molt important de reflexions prèvies amb l'Equip Tècnic. Tot comentant els ítems que s'havien establert per a la valoració, es pren com a centre de la sessió el punt "Fer conversa sobre música". Compartint les possibles repercussions d'aquesta acció i els significats possibles es va entrar a una dimensió molt interessant referida a les concepcions que les educadores tenen entorn a la interacció a través del llenguatge verbal. Per tant, queda oberta l'exploració més profunda d'aquest aspecte que es va presentar com a possible tema a investigar.

PROPOSTES DE FUTUR

9. **Cal millorar el sistema de recollida de la informació.** Hi ha educadores que no contesten tots els ítems del qüestionari pel que a l'hora de fer-ne el buidatge s'han hagut de contemplar situacions extraordinàries per manca d'informació (veure tractament de les dades). Es desprèn que en vistes a properes recerques es donaran instruccions més precises sobre la manera de procedir a les persones que componen la mostra, per tal d'orientar la recollida de la informació necessària.
10. **Difusió de la proposta a l'equip que l'ha fet possible.** La proposta de futur més immediata que ha desencadenat la recerca és la difusió dels

resultats dintre dels estaments que han format el cos de la mateixa (col·lectiu d'educadores, Equip Tècnic i grup *Remis 0 – 3*). Aquesta informació aportarà dades que seran objecte de debat i que, sense dubte, beneficiaran el disseny de la proposta de cara al curs 2007 – 08 (ja que el conveni per a la continuació de la proposta està iniciat) i per la resta de possibles anys de continuació del mateix.

11. La continuació del projecte amb una implicació personal a la recerca.

Fruit d'aquests dos anys de projecte que han transcorregut, el segon dels quals ha coincidit amb l'elaboració del present treball de recerca, m'han permès, com a investigadora del mateix, adquirir un ampli ventall de coneixements de diversa naturalesa. D'una banda, el fet de treballar amb diferents equips m'ha enriquit enormement: l'intercanvi i les reflexions que han sorgit des de diferents òptiques però dins del mateix camp d'estudi han desembocat en aprenentatges de molta qualitat, gràcies també al fet de poder-los completar amb l'aplicació directa a les aules de les diferents escoles bressol. D'altra banda, aquest projecte de gran dimensió m'ha portat a compartir moltes hores d'activitats al voltant de la música amb un col·lectiu d'educadores que s'han mostrat en tot moment entusiasmades amb el projecte en el seu sentit més ampli. Un còctel de vivències especials al costat d'infants que, amb la seva simple presència i la resposta sorprenent a les activitats, i el contacte constant amb les educadores que ha desencadenat relacions personals afectives, m'han fet il·lusionar-me enormement pel projecte.

Com he dit anteriorment, el segon any d'aplicació s'ha donat per finalitzat i el projecte continua ben viu. La intenció de cara al curs vinent (2008-09) és focalitzar el programa en un centre pilot, L'EBM Elna, que s'inaugura el setembre de 2007. Com a centre de nova creació no disposa de programacions encara. La seva coordinadora (coordinadora de l'EBM Figueretes durant el transcurs d'aquesta recerca) demana al grup *Remis 0 – 3* la continuació del projecte amb l'objectiu de potenciar la música com a àrea vehiculadora de la resta de coneixements que el currículum d'educació infantil estableix que cal adquirir durant l'etapa 0 – 3. El fet d'haver viscut el naixement i el conseqüent creixement del projecte, i per les raons que s'han anat exposant, fan que sigui lògic i evident el plantejament de la meua tesi doctoral dins d'aquest perfecte marc d'acció.

REFLEXIÓ FINAL

Com a reflexió final es voldria destacar que aquesta recerca ha propiciat la millora de la pràctica educativa de les educadores de les escoles, de les persones del grup de treball *Remis 0 – 3* que imparteixen formació inicial a la universitat i de les especialistes de música que formen part del mateix grup de treball i que, sense un treball compartit no hauria estat possible.

Bibliografia

- Apple, M. W., & Beane, J. A. (2000). *Escuelas democráticas*. Madrid: Morata
- Bassols, M (2003) La comunicació a través dels diferents llenguatges. *A VI Jornades d'innovació a l'Etapa d'Educació Infantil. La comunicació a les primeres edats*. UAB, 43 – 50.
- Elliott, J. (1997). *La investigación – acción en educación* . Madrid: Morata.
- España. Ley orgànica 2/2006, de 3 de mayo, del . *Boletín Oficial del Estado*, 4 de mayo de 2006, núm.106, p. 17158 – 17207
- Font, R. (2007) *La formació permanent del professorat d'educació física de primària i l'educació en valors. Un estudi de casos*. Universitat de Barcelona. Tesi doctoral.
- Franks, A. i Jewitt, C (2000). The Meaning of Action in Learning and Teaching. *A BERJ*, 27/2
- García, F. (1994). *Cómo elaborar unidades didácticas en la Educación Infantil*. Madrid: Escuela espanyola.
- Gardner (1994). *Educación artística y desarrollo humano*. Barcelona: Paidós Educador.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1994). Orientacions per a les Llars d'infants. (20/02/08)
http://www.xtec.net/estudis/primaria/05_llar_infants/02_orientacions_llars_infants.pdf
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2006). Pla marc de formació permanent 2005 – 2010. (20/02/08)
http://www.xtec.es/formacio/pla_marc/plamarc_formacio.pdf
- Generalitat Valenciana. Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència (2006). *Innovación educativa/ Investigación – Acción*. A Glosario de fichas conceptuales y metodológicas. Espacio Interuniversitario de recursos para el EEES.
- Hernandez Ruiz, S. (1985) *Psicopedagogía del interés*. Mexico: UTHEA
- Jewitt, C., Kress, G. Ogborn, J, Tsatsarelis, C. (2001). Exploring Learning Through Visual, Actional and Linguistic Communication: the multimodal environment of a science classroom. *A Educational Review*, vol 53 n°1 p 5-18.
- Jover, G (1991). *Relación educativa y relaciones humanas*. Barcelona, Ed. Herder
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *Cómo planificar la investigación – acción*. Barcelona: Alertes S.A.

- Kenney, S. (2004). The importance of Music Centers in the Early Childhood Class. *A General Music Today*, v18 n1 28 – 36
- Kenney, S. (1989). Music centers: freedom to explore. *A Music Educators Journal*. 76 (2) 32 - 36.
- Lemke, J.L. (1998). Multiplying meaning. Visual and verbal semiotic in scientific text, a Martin, J.R. i Veel, R. (eds.). *Reading Science*, 87 – 114.
- Limonero, J. (2003). *Motivació i emoció*. Barcelona: Editorial UOC.
- Malagarriga, T. i Pérez, J. (2008). Los materiales para hacer música: protagonistas de un programa de innovación, formación del profesorado e investigación en las escuelas 0 – 3 años. *A Eufonía*, 42, 103 – 110.
- Malagarriga, T. y Pérez, J (2007). La música en las Escuelas Bressol Municipals de Mataró. Un proyecto de innovación, formación permanente e investigación. *A CLANEI II, Congresso Internacional de Aprendizagem na Educação de Infancia*. Oporto.
- Malagarriga, T. i Valls, A: (2003). *La audición musical en la educación infantil*. Barcelona: Ediciones Ceac.
- Malagarriga, T. (2002a) *Anàlisi i validació d'una proposta didàctica d'educació musical per a nens de cinc anys*. Universitat Autònoma de Barcelona. Tesis doctoral (20/02/08) www.tdx.cesca.es/TESIS_UAB/AVAILABLE/TDX-1127102-161610//tmr1de7.pdf
- Malagarriga, T. (2002b). *Dites i cançons instrumentades per als més petits*. Berga: Amalgama edicions.
- Márquez, C., Izquierdo, M. i Espinet, M. (2003). Comunicación multimodal en la clase de ciencias: El ciclo del agua. *A Enseñanza de las ciencias*, 21 (3), 371 – 386.
- Medina, A (1988). *La enseñanza y la interacción social en el aula*. Madrid: Cincel, S.A.
- Motos, T. (2003). Desarrollo de la expresión para ser y hacer creativos. Universidad de Valencia. (20/02/08) <http://www.neuronilla.com/pags/Noticias/Noticia.asp?id=103>.
- Navarro, R. (1994): Intereses escolares. Secretariado de publicaciones de la Universidad de Sevilla: Sevilla.
- Piazza, G. (2007). On the wave of creativity: Children expressive languages and technology. *A International Journal of Education through Art*, v3 n2.
- Rigo, A., & Genescà, G. (2000). *Tesis i treballs. aspectes formals*. Vic: Eumo.
- Síndic de Greuges de Catalunya (2007). *L'escolarització de 0 a 3 anys a Catalunya. Informe extraordinari*. Barcelona: Síndic de Greuges.

Ruitier, J.P. i altres (2003). SLOT: A research platform for investigating multimodal communication. A *Behaviour Research Methods, Instruments, & Computers*, 35 (3), 408 – 419.

Ruiz – Bikandi, U. i Camps, A. (2007). Corrientes en investigación educativa y formación del profesorado: una visión de conjunto. A *Cultura y educación*, 19 (2), 105 – 122

Tafari, J. (2006). *¿Se nace musical? Cómo promover las aptitudes musicales de los niños*. Barcelona: Graó.

Vygotsky, L.S. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. México: Grijalbo

Young, S. (2000a) *Children's Spontaneous Music – making in Nursery Settings* Young, University of Surrey Roehampton. Tesis no publicada

Young, S. i Gillen, J, (2000b). Sharing the initiative with 3-4 year old children in two areas of educational research (instrumental music – making and telephone discourse): exploring challenges and rewards, Presentat a *British Educational Research Association Annual Conference*. Cardiff University.

Enregistraments:

Auditori. *Wimoweh, els camins de la veu*. Escolta l'Auditori, 2001.

Auditori. *Percussions*. Escolta l'Auditori, 2004.

Annexos

Tant el buidatge de les dades com el tractament de les mateixes es poden consultar al cd adjunt. (Microsoft Excel 2003). En el mateix cd es poden consultar els documents:

- Annex 1: Dades sobre els infants matriculats a les EBM de Mataró durant el curs 2006 /07
- Annex 2: Plantilla d'educadores. Curs 2006 /07
- Annex 3: Persones inscrites a la formació. Membres de l'Equip Tècnic.

A les següents pàgines es pot consultar el qüestionari emprat a la recerca.

A quina escola treballes?

- ☐ EBM Les Figueretes
☐ EBM La Llàntia
☐ EBM La Riereta
☐ EBM Tabalet
☐ EBM Rocafonda
☐ EBM Cerdanyola
☐ EBM Els Menuts

Quina tasca realitzes a l'escola?

- ☐ coordinadora
☐ mestra de suport
☐ mestra d'aula

1. A quantes sessions de dissabte has vingut? cap ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

2. Has vist el treball de l'especialista a la teva escola? SI ☐ NO ☐

2.1. Quantes vegades l'has vist? 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

3. Has assistit a les reunions que es fan a l'escola d'11 h a 12 h, el dia que ve l'especialista?

SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Plomall	- Crear ambient d'escolta i captar l'atenció	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐
	- Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música	☐	☐	☐	☐		
	- L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient	☐	☐	☐	☐		
	- Implicar els infants en l'activitat	☐	☐	☐	☐		
	- Observar com van adquirint aprenentatges	☐	☐	☐	☐		
	- Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música	☐	☐	☐	☐		
	- Facilitar la interacció mestre/a – infant	☐	☐	☐	☐		
	- Ordenar el pensament musical	☐	☐	☐	☐		
	- Programar activitats musicals	☐	☐	☐	☐		
	- Establir relacions amb els/les companys/es	☐	☐	☐	☐		
	- Fer conversa sobre música	☐	☐	☐	☐		
	- Veure l'interès dels infants per l'activitat	☐	☐	☐	☐		
	- Graduar la progressió de la proposta	☐	☐	☐	☐		
	- Altres _____	☐	☐	☐	☐		

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Capsa de les fades	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Drap gran	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Capsa cadireta enlaire	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Elements Sol solet	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Capsa campaneta la ning - ning	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

MATERIALS	Què t'aporten en relació a...	(poc – molt)				Els fas servir per a l'activitat que proposem?	I per altres? Explica-les
		1	2	3	4		
Capsa Lluna lluneta	<ul style="list-style-type: none"> - Crear ambient d'escolta i captar l'atenció - Expressar l'atmosfera i el caràcter de la música - L'expressió dels elements musicals i ser-ne conscient - Implicar els infants en l'activitat - Observar com van adquirint aprenentatges - Motivar-te i donar-te seguretat a l'hora de fer música - Facilitar la interacció mestre/a – infant - Ordenar el pensament musical - Programar activitats musicals - Establir relacions amb els/les companys/es - Fer conversa sobre música - Veure l'interès dels infants per l'activitat - Graduar la progressió de la proposta - Altres _____ 	☐	☐	☐	☐	SI ☐ NO ☐	SI ☐ NO ☐

Índex de taules i gràfiques

Taules

Taula 1. Taxes d'escolarització a Catalunya. (Síndic de Greuges)	7
Taula 2. Idees bàsiques sobre elements musicals de Susan Kenney (2003)	13
Taula 3. Relació dels objectius dels materials amb els ítems del qüestionari	16
Taula 4. Calendari de les estades a l'escola. Curs 2006 – 2007.	21
Taula 5. Data i localització de les reunions d'Equip Tècnic	22
Taula 6. Marc teòric de la tesi de la Dra. Malagarriga (2002a)	23
Taula 7. Primer esbós dels ítems a valorar	38
Taula 8. Jutges encarregats de la validació del qüestionari	39
Taula 9. Ítems a valorar al qüestionari	41
Taula 10. Codi de buidatge de les dades al programa informàtic	43
Taula 11. Codi dels ítems a valorar dels materials	43
Taula 12. Quadre resum del disseny de la recerca	45
Taula 13. Percentatge de participació durant la visita al centre	50
Taula 14. Percentatge de participació en la reunió final	51
Taula 15. Mitjanes i desviacions típiques dels ítems a valorar i dels materials	61
Taula 16. Quadre síntesi de resultats	62

Gràfiques

Gràfica 1. Percentatge de participació als qüestionaris	48
Gràfica 2. Percentatge de participació a les sessions de dissabte	49
Gràfica 3. Percentatge d'utilització dels materials	52
Gràfica 4. % respostes Plomall	53
Gràfica 5. Valoració del material Plomall	53
Gràfica 6. % respostes Fades	54
Gràfica 7. Valoració del material Fades	54
Gràfica 8. % respostes Drap	55
Gràfica 9. Valoració del material Drap	55
Gràfica 10. % respostes Cadireta enlaire	56
Gràfica 11. Valoració del material Cadireta enlaire	56
Gràfica 12. % respostes Sol solet	57
Gràfic 13. Valoració del material Sol solet	57
Gràfica 14. % respostes Campaneta la ning – ning	58
Gràfica 15. Valoració del material Campaneta la ning-ning	58
Gràfica 16. % respostes Lluna lluneta	59
Gràfica 17. Valoració del material Lluna lluneta	59

Índex general

Sumari	4
Introducció	5
MARC TEÒRIC	7
1. L'educació musical a l'escola bressol	7
1.1. Ensenyar i aprendre en un context compartit	7
1.1.1. L'escola bressol	7
1.1.2. Algunes aproximacions a la realitat educativa	8
1.1.3. Consideracions per a l'enfocament d'activitats musicals	9
1.2. El llenguatge musical com a mode comunicatiu	10
1.2.1. Els elements musicals	12
1.2.2. La multimodalitat	14
1.2.3. Els materials	15
1.3. Innovació i recerca en la formació musical dels educadors	17
2. El projecte “La música a les EBM de Mataró”	19
2.1. Antecedents	19
2.2. Context	19
2.2.1. Grup de treball <i>Remis 0 – 3</i>	19
2.2.2. L'Institut Municipal d'Educació de Mataró	20
2.3. Objectius	20
2.4. Metodologia i organització	20
2.4.1. Jornades de formació col·lectives	20
2.4.2. Estada en cada centre escolar	21
2.4.3. Equip Tècnic	22
2.5. Continguts del programa	23
2.5.1. Descripció dels materials	25

MARC METODOLÒGIC	33
3. Disseny de la recerca	34
3.1. Definició del problema de recerca	34
3.2. Objectius	34
3.3. Població i mostra	35
3.4. Procediment i fases de la recerca	35
3.4.1. Fases del primer objectiu	35
3.4.2. Fases del segon objectiu	38
3.4.3. Fases del tercer objectiu	44
3.4.4. Síntesi del disseny	44
4. Resultats	46
4.1. Tractament de les dades	46
4.2. Resultats sobre la participació en el projecte	47
4.2.1. Participació als qüestionaris, percentatge de participació de cada escola	48
4.2.2. Participació en les jornades de dissabte	48
4.2.3. Participació durant la visita al centre	50
4.2.4. Participació en la reunió final	51
4.3. Resultats de la valoració de cada material	51
4.4. Resultats de la valoració per ítems	60
4.5. Síntesi de resultats	62
5. Conclusions i propostes de futur	64
 Bibliografia	 68
 Annexos	 71
 Índex de quadres	 76